

Kupola chrámu Zmŕtvychvstania Isusa Christa v Jeruzaleme

Blahodatný oheň z chrámu Zmŕtvychvstania Isusa Christa v Jeruzaleme v prešovskom katedrálnom chráme

Odkaz

sv. Cyrila
a Metoda

Mesačník Pravoslávnej cirkvi
na Slovensku

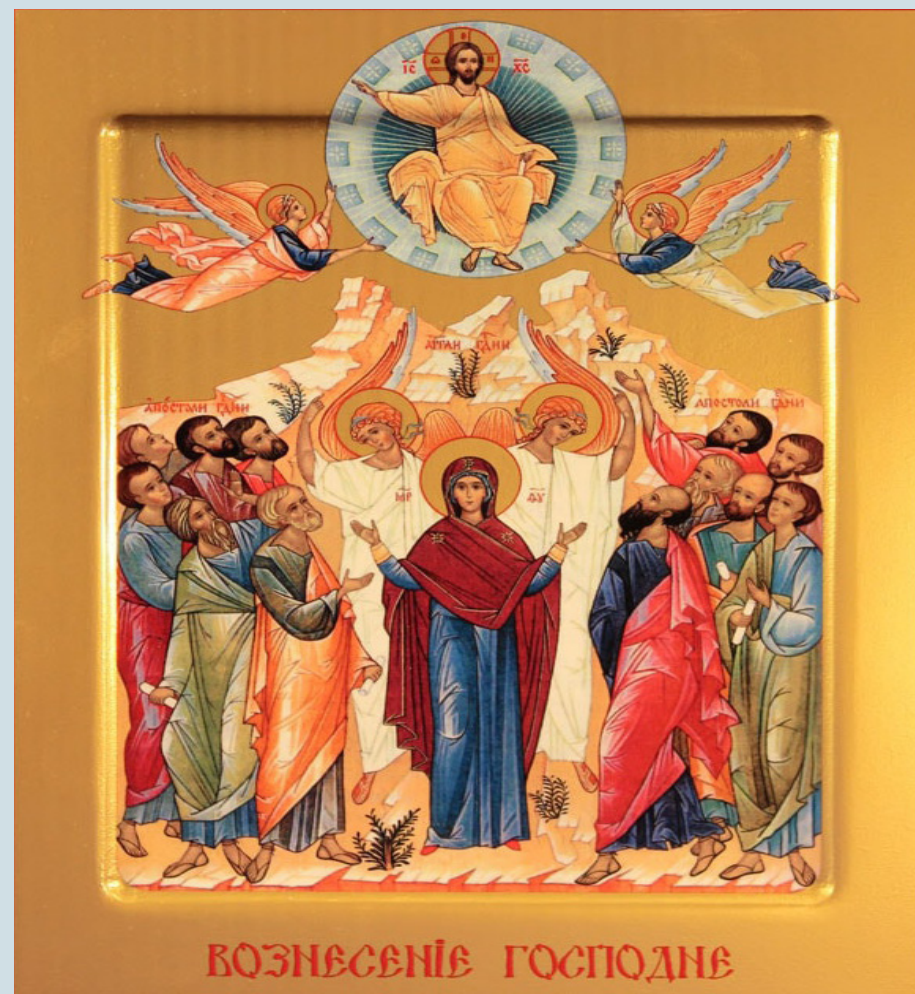

Заповіт

св. Кирила
і Мефодія

Roč. LXVI/2020 ISSN 0139-9012

05/2020

***Metropolita Rastislav slúžil večerňu Veľkého plátku pred vynesením plaščanice
- hrobu Isusa Christa uprostred chrámu sv. apoštola Jána Teológa v Prešove***

***Metropolita Rastislav slúžil utreňu Zmŕtvychvstania Isusa Christa
v chráme sv. apoštola Jána Teológa v Prešove***

Plaščanica - hrob Isusa Christa v chráme Svätej Trojice vo Svidníku

Paschálne ráno - chrám Prenesenia relikvií sv. Mikuláša v Bžanoch

Nedeľa apoštola Tomáša – Antipascha

V týchto dňoch naša Cirkev oslavuje najväčší sviatok Vzkriesenie nášho Spasiteľa Isusa Christa. V deň po sobote sa učeníci z ľudského strachu pred Židmi zhromaždili za zatvorenými dverami. V tom prichádza cez zatvorené dvere Spasiteľ Isus Christos, postavil sa do stredu a povedal: „**Mir vam! (Pokoj vám!)**.“ Hovoril svojim milovaným učeníkom, ktorí v tom čase, prirodzene, svojím rozumom nevedeli pochopiť okolností, ktoré sa diali. Christos dýchol na nich a hovoril: „**Prijmite Svätého Ducha. Tým, ktorým odpustíte hriechy, budú im odpustené, tým, ktorým zadržíte, budú zadržané.**“ Apoštol Tomáš, nazývaný Didymos (Dvojča), nebol s nimi, keď prišiel Isus. Učeníci rozprávali neprítomnému apoštolovi Tomášovi: **Videli sme Isusa.** Tomáš im hovoril: **Ak neuvidím na Jeho rukách stopy po klincoch a nevložím svoj prst do rán po klincoch a nevložím svoju ruku do Jeho boku, neuverím.** Po ôsmych dňoch boli Jeho učeníci zasa vo vnútri a Tomáš bol medzi nimi, prišiel Isus cez zatvorené dvere, postavil sa do stredu a povedal: **Mir vam!** Obrátil sa na Tomáša a povedal: **Daj sem svoj prst a pozri moje ruky! Daj sem ruku a vlož ju do môjho boku! A nebuď neveriaci, ale veriaci!** Tomáš mu odpovedá krásnymi slovami: **Pán môj a Boh môj!** Isus mu povedal: **Uveril si, preto, že si videl! Blažení tí, ktorí nevideli, ale uverili.**

Táto neviera a potom viera, je vskutku podobná našej viere. Aj my mnohokrát vo svojom živote pochybujeme, hľadáme pravdu, ktorú nám skôr či neskôr Boh Otec odkryje. Ľudia zvlášť v dnešnej pohnutej dobe vyhľadávajú „pravdu“ cez rôzne kulty, veštice a „zvláštne cirkvi“. Hľadajú všetko možné, len nie Bohočloveka Isusa Christa, ktorý je Pravda a Život! Tieto časy, keď celá spoločnosť bojuje s neviditeľným nepriateľom (vírusom tzv. corona), sa musíme zamyslieť a dať si otázku: **Prečo toto Boh Hospodin dopúšťa na človeka?** Možno by sme sa mohli v týchto dňoch zamyslieť aj my. **Žijem tak, aby som sa páčil Bohu? Dodržiavam Boží zákon a s láskou navštevujem Boží dom?** Tento vírus nás vedie k strachu o svoje zdravie, ale na druhej strane vedie človeka k pokore. Ľudia sa začínajú obracať k Bohu, prestali zábavy, rôzne rodinné oslavy, ktoré sme už realizovali aj v pôste. Zrazu tieto zábavy nikomu nechýbajú, ľudia sa začali postiť a modliť sa; stačil jeden nepriateľ, ktorého ani nevidíme, len sme o ňom počuli. Koľko ľudí sa dnes klania falošným Bohom? Koľko ľudí je dnes necitlivých na zmŕtvychstaleho Christa. Diabol opojil ľudské rozumy najväčšou ľstou, že môžeme byť dobrými bez Boha a proti Bohu. Svet je plný falošných bohov, falošných filozofov, falošných mudrcov, falošných učencov, falošných prezidentov, falošných diktátorov, učiteľov, tyranov. Všetko je to bez Christa a proti Christovi.

Presvedčenie apoštola Tomáša

ako apoštol Tomáš premenil svoju nevieru na vieru a vydal silné svedectvo o Christovi. Stáva sa jedným z najhorlivejších apoštolov. Dbajme o to, aby sme konali podľa vôle Božej, lebo ak budeme žiť vo viere len formálne, potom naša viera bez skutkov bude mŕtva. Milí čitatelia nášho mesačníka, vedme svoj život podľa slov apoštola Tomáša, ktorý keď uvidel vzkrieseného Christa, vyslovil slová: „*Pán môj a Boh môj!*“! Christos voskresel!

Jerej Ivo Ozimanič

Čo je pokánie?

Pokánie je to, keď sa človek oslobodzuje od fantómov, fantázie o sebe a prestáva klamať sám seba. Keď má odvahu a silu pozrieť sa na samého seba, aký je. Pokánie ničí klamstvo a privádza človeka k obrazu občas veľmi ťažkému a neprijemnému, ale skutočnému. K tomu, aby pokánie bolo účinné, budujúce a neviedlo k zúfalstvu, bezvýchodiskovosti a temnote, ale, naopak, dávalo silu a privádzalo nielen k pozemskému životu, ale k večnému životu, je potrebné, aby bolo nasmerované k Hospodini, ku Christovi.

Metropolita Tichon Ševkunov

Úcta a klaňanie sa Bohu v duchu a v pravde

Náš Spasiteľ Isus Christos zvestoval sväté Evanjelium všetkým národom a vyzýval ich k pokániu a spásy a súčasne odkryl pred nimi v plnosti pravdu o Bohu, ktorého oslavujeme vo Svätej Trojici. V besede so ženou Samaritánkou (Jn 4, 5-42) podal nám dostatočné vysvetlenie o tom, ako sa patrí vzdávať najhlbšiu úctu, česť, poklonu a slávu Najvyššiemu Bytiu.

Vzdávať Bohu česť a slávu znamená prejavíť úctu a pokoru pred Ním ako Najvyšším Bytím. Boh je Duch, teda Bytie nie telesné, ale duchovné, večné, sväté, všemohúce, všadeprítomné. V Ňom je všetka pravda a dokonalosť bytia a života, preto aj slúženie Jemu a prejavovaná úcta musia byť zhodné s Jeho bytím:

„Ale prichádza hodina, hovorí Spasiteľ, a už je tu, keď praví ctitelia budú sa klaňať Otcovi v duchu a v pravde. Lebo Otec si hľadá takých ctiteľov. Boh je Duch a tí, čo sa Mu klaňajú, majú sa klaňať v duchu a pravde“ (Jn 4, 24).

Klaňať sa Bohu v duchu znamená prinášať modlitby Bohu celou dušou, čistým srdcom a umom, celým vnútrom. Pritom vnútorná modlitba musí byť naplnená hlbokou vierou

v Boha a nepochybnou nádejou na splnenie našich prosieb.

Klaňať sa Bohu v pravde má svoj základ jednak vo viere v pravého Boha a v láske k Nemu a jednak v plnení Jeho svätých prikázaní.

Klaňať sa Bohu a prinášať modlitby je možné všade, keďže Boh je všadeprítomný, neobmedzený ani priestorom,

ba ani časom, prebýva všade, **„na všetkých miestach, kde panuje“** (Ž 102, 22). Ako Najvyššie Bytie do všetkého preniká, všetko vidí, všetko počuje, všetko vie, pred Ním sa nič neutají, ani v hĺbkinách morských, ani vo výsostiach nebeských, ani skutky ľudské, ba ani ich úmysly, zámery, prípad-

Rozhovor Božieho Syna Isusa Christa so ženou Samaritánkou pri Jakubovej studni

ne skryté a tajné myšlienky.

Už starozákonný žalmista o Božej všadeprítomnosti takto uvažuje: **„Kam by som odišiel pred Tvojím Duchom, kam by som utiekol pred Tvojou tvárou? Keby som vystúpil na nebesia, si tam, keby som si ustlal v ríši mŕtvych, si tam. Keby som mal krídla rannej zory a usadil by som sa pri najvzdialenejšom mori, aj ta by ma priviedla Tvoja ruka a Tvoja pravica by sa ma ujala“** (Ž 138, 7-10).

Už sme hovorili, že modliť sa môžeme všade, no najvhodnejším miestom pre príjemnú modlitbu je chrám – miesto osobitnej blahodanej prítomnosti Božej. Svätý chrám svojim vybavením a krásou, bohoslužbami, piesňami a chválospevmi zvestuje múdrosť a dobrotu Božiu, neviditeľnú prítomnosť a slávu samého Boha a Jeho svätých, blízkosť nebeského Otca a Jeho ozajstnú lásku k nám, Jeho deťom. Preto je chrám miestom, ktoré nás priťahuje, láka a nášho ducha a telo ladí na modlitbu, kde **„sám Duch sa za nás prihovára nevysloviteľnými vzdychmi“** (Rim 8, 26), t.j. sám Svätý Duch sa prihovára za nás, za náš život, sily, pokoj, radosť. V chráme sme duchom i srdcom bližšie k Bohu a Boh zas bližšie aj naším pričinením k nám. Všemohúci je vždy pripravený vypočúť naše modlitby a dať či udeliť nám všetko, čo je nutné pre naše ozajstné duchovné blaho. Nuž preto je potrebné uprednostňovať chrámovú všeobecnú modlitbu pred každou inou.

Mnohokrát však z úst tých, ktorí hľadajú pre seba ospravedlnenie na svoj vzťah k Bohu a ktorí príliš neobľubujú službu Jemu, počujeme takéto slová: Keďže Isus Christos prikázal klaňať sa a slúžiť Bohu

v duchu, načo sú nám vonkajšie prejavy úcty k Bohu a Jeho oslavy, ako sú pôsty, žehnanie sa, telesné úklony, zdvíhanie rúk, poprípade aj samotná návštevnosť chrámu a s tým spojené vykonávanie rôznych obradov a úkonov cirkevných bohoslužieb? Ved' my sa duchom modlíme, načo ešte aj telom! Všetko to ostatné je vedľajšie, nepodstatné, zbytočné.

Tento názor zasluhuje bližšie zoznámenie sa s ním. Je pravda, že Isus Christos poučoval ženu Samaritánku modliť sa duchom a to sa týka aj nás všetkých, avšak sledujúc život Isusa Christa, môžeme si položiť otázku: Zakazoval však Spasiteľ modliť sa aj telom, zovňajškom? Nuž to nikdy! Ved'

sám je jasným príkladom a vzorom pre nás, že vnútorná modlitba má byť a často aj je prejavovaná navonok. On sám sa modlil nielen duchom, ale i telom: pozdvihoval oči k nebu, hlasite sa modlil, počas modlitby padal tvárou k zemi, pred svojimi strádaniami modlil sa do krvavého potu, konal starozákonnú Paschu a iné obrady. Ba nekarhal ani tých, ktorí sa Jemu klaňali, hlboko sa skláňali k Jeho nohám, bozkávali ich a bozkávali aj Jeho odev a prosili o pomoc, o zľutovanie, o vyzdravenie, pretože Pán náš Isus Chris-

Studňa praotca Jakuba existuje dodnes

tos takýmto a podobným vonkajším úkonom pripisoval nemalý význam. Jasným svedectvom toho je Jeho návšteva v dome farizeja menom Šimona a milosrdné skutky hriešnej ženy (Lk 7, 36-50).

Týmito príkladmi nás Isus Christos vedie k tomu, aby sme sa modlili aj telom, avšak iba tak, aby sa spoluúčastnila aj duša, aby vonkajšia modlitba bola istým výrazom, prejavom vnútornej modlitby vychádzajúcej z duše, obrátenej k Bohu. A keďže človek je telo a duša, preto má slúžiť Bohu a oslavovať svojho Tvorcu celou svojou bytosťou, teda dušou i telom. Svätý apoštol Pavel nás o tom takto poučá: **„Oslavujte teda Boha vo svojom tele a svojím duchom, čo oboje náleží Bohu“** (1 Kor 6, 20). Naša duša je tak tesne spojená s telom, že všetko, čo sa v nej odohráva, nevyhnutne sa prejaví aj na tele. Človek veselý prežívajúci vnútorné uspokojenie, radosť v srdci, aj vonkajškom – výrazom tváre a iným spôsobom prejavuje tento cit, toto citové naladenie. Obdobne možno hovoriť aj o smútku. Podobné prejavy vnútorného prežívania sú vlastné aj veriacim kresťanom, ktorí často zotrávajú na modlitbách. Modliac sa duchom, ich modlitebný duch prechádza aj telom, prejavuje sa napríklad v slzách, v srdečných povzdychoch, v úklonoch a pod. Kto sa teda modlí duchom, modlí sa aj telom, kto verí duchom, túto vieru vyznáva telom.

Na druhej strane však naša úcta, klaňanie sa, naša oslava Boha nemá sa obmedzovať iba na vonkajšie prejavy modlitby. Vonkajšia modlitba sa musí vždy spájať s vnútornou. Bolo by nesprávne uvažovať o tom, že je postačujúce uskutočňovať vonkajšie obrady viery a modlitebné znaky a úkony,

ako napr. robiť úklony, mechanicky sa žehnať, bozkávať ikony a nesnažiť sa pritom o naplnenie, o dokonalosť takejto vnútornej modlitby. Príkladom pre nás v našom hlbšom nazeraní môžu byť farizeji.

Aby naša modlitba bola účinná, nie farizejská, žiada sa od nás počas jej prejavu živá viera v Boha, čistota srdca a umu: **„Skrúšený duch, hovorí žalmista, to je obeta Bohu; skrúšeným a zdrveným srdcom nepohŕdaš, Bože“** (Ž 50, 19). Naše prosby, naše modlitby musia vychádzať z hĺbky našej kajúcej duše, z čistého srdca, naplnené živou vierou, láskou, nádejou i dôverou. Vonkajšia modlitba má byť prejavom vnútornej modlitby, viery, horlivosti a pokánia modliaceho sa. A samotné vykonanie modlitieb nášho ducha a duševné precítenie modlitby závisí od sústredenia sa na modlitbu, od odpútania pozornosti od všetkého telesného, svetského a nás rozptyľujúceho. Našou povinnosťou je preto vyslovovať modlitby so zbožnou úctou, vnikajúc do ich hlbokého duchovného zmyslu; žehnať sa tiež patrí so zbožnou úctou a láskou, povznášajúc sa umom a srdcom k Ukrižovanému a za nás trpiacemu, hlboko skláňajúc sa pred Ním a tiež aj pred svätými ikonami, bozkávajúc ich a pritom sa myslou povznášajúc k tým svätým, ktorí sú na nich vyobrazení. Lebo jedine takéto povznesenie nášho ducha v modlitbe rodí v nás, v našom srdci živú vieru v Boha, lásku a nádej.

„Aby kresťan žil životom kresťanským a neuhasínal v ňom život ducha, teda duchovný život, poučá nás sv. Ján Kronštadtský, je nevyhnutné s vierou, rozumne a s nábožnosťou zúčastňovať sa na bohoslužbách v chráme, podobne ako nevyhnutné je prilievať olej do

Interiér pravoslávneho chrámu sv. Fotíny Samaritánky v Palestíne, vo vnútri ktorého sa nachádza studňa praotca Jakuba

lampy, aby svietila a neuhasínala a napokon nezhasla.“ Preto v súlade s týmito slovami, v súlade s učením samotného Spasiteľa, a teda aj v duchu učenia našej Cirkvi a dávnej tradície pravoslávneho Východu bol náš kresťanský život v duchu a pravde obohatený rôznymi úkonmi a obradoslovím, ktoré dopĺňajú modlitebný duch našich pravoslávnych bohoslužieb. Tieto úkony a obrady sú vonkajším prejavom našej oddanosti k Bohu, pokory, lásky a dôvery, no sú však aj prejavom našej vďaky a úcty.

Ak chceme náležite a v patričnej miere porozumieť a priblížiť si vážnosť spomínaného obradoslovu v našich bohoslužbách, je namieste položiť si doplňujúcu otázku: praktizoval Spasiteľ voľajaké obrady alebo ustanovil snád' voľačo, čo sa stalo základom nášho obrado-

slovu v bohoslužbách? Ako odpoveď nech nám poslúžia niektoré evanjeliové udalosti zo života Isusa Christa. Už sme hovorili o tom, že Isus Christos užíval rôzne znaky vonkajšieho prejavu vnútornej modlitby alebo prosby: modlil sa v chráme, modlil sa a pozdvíhal oči k nebu (Jn 17, 1), prinášal Bohu vďakyvzdanie (Jn 11, 41), pri modlitbe padal na zem (Mk 14, 35), padal na tvár (Mt 26, 39), padal na kolená a modlil sa (Lk 22, 41), celú noc sa modlil na hore a to pred vyvolením svojich apoštolov (Lk 6, 12) a v predsmrtných mukách sa modlil dokonca tak, že Jeho pot stekal na zem ako kvapky krvi (Lk 22, 44); plakal nad hrobom Lazára (Jn 11, 35), modlil sa za Jeruzalem a plakal nad týmto mestom (Lk 19, 41-44). V tom duchu sa nám javia aj také udalosti, ako je Jeho krst v Jordáne (Mt 3, 13-17) a ustanovenie svätej Eucharistie (Mt 26, 26-29; Lk 22, 17-20) a jej konanie na Jeho pamiatku (Lk 22, 19) a ustanovenie aj ďalších svätých tajín, ako sú krst, pomazanie myrom, pokánie, manželstvo, kňazstvo a pomazanie olejom chorého (jeleosvjaščenije).

Uvedené miesta sv. Evanjelia sú postačujúce na to, aby sme pochopili význam úkonov a rôznych obradov v našej Cirkvi a v súlade s tým aj počiatky obradnosti v prvotnej Cirkvi Christovej a v pokračovateľke jej Tradícii – našej Pravoslávnej cirkvi pri vzdávaní Bohu, ktorého v Trojici oslavujeme, najvyššej úcty, cti, slávy a poklony v duchu a pravde.

Prot. Peter Kormaník

VIERA NAŠICH SLOVANSKÝCH OSVIETITEĽOV.

Sviatočné zamyslenie

Drahí bratia a sestry
v Christu! Žijeme divnú
dobu. A možno ani nie,
možno každá doba býva
divná, v čomsi zvláštna
a nezvyčajná, objavuje
sa v nej niečo, čo inoke-
dy vídať nebývalo. Alebo
možno povieme súhlas-
ne s Kazateľom: „**Čo bolo,
je to, čo aj zasa bude. A čo
sa už stalo, to sa opäť
stane. Nič nie je nové pod
slnkom.**“¹ Tak či onak, no
určite budete súhlasiť,
že obzvlášť dnes je
moderné prekrúcať
skutočnosť, prikrášľovať

**Svätí Cyril a Metod so svojimi žiakmi. Freska mo-
nastiera „Svätý Naum“ z 11. storočia. (Macedónsko).**

ju, vyhlasovať pravdu za lož a lož za pravdu a takto ju odvážne hlásať do sveta, aby
sa postupne stala jedinou skutočnou pravdou. A toto sa nedeje len v záležitostiach
svetských, týkajúcich sa politiky, ekonomiky či histórie, ale aj vo veciach duchovných.

Aj na našej duchovnej scéne je veľa takých, ktorí si neoprávnene privlastňujú
svätých bratov Cyrila a Metoda, považujúc ich za svojich učiteľov vo viere a seba
za ich verných nasledovníkov. Otázne však je, nakoľko sa ich viera zhoduje s tou,
ktorá bola našim predkom prinesená z Byzancie. V čo verili a čomu vyučovali
(nielen) sloviensky národ? Zjednodušene by sme povedali, že ako Byzantínci
9. storočia verili tak, ako verila katolícka² Cirkev dovtedy i v tom čase, či už sa
jej verní členovia nachádzali teritoriálne na Východe, alebo Západe. Tak o tom
svedčí aj západný cirkevný spisovateľ, náš prepodobný otec Vikentij Lerinský: „**V
samotnej katolíckej Cirkvi sa usilujeme obzvlášť o to, aby sme zachovali, čomu
verili všade, vždy (a) všetci, lebo naozaj a vo vlastnom zmysle je katolícke to, čo
zahŕňa všetko všeobecné, ako ukazuje význam a značenie tohto pomenovania.**“³

¹ Kaz 1, 9.

² Katolícka píšeme na odlišenie od kresťanského spoločenstva na latinskom Západe po Veľkej schizme roku 1054, ktoré tituluje seba „Rímsko-katolícka cirkev“. Katolícky je pre nás ekvivalentom slov „všeobec-
ný“, „zborový“, „univerzálny“.

³ Uvedený citát sa nachádza v diele spomínaného svätca zvanom *Zápisky Peregrína (Pútnika) o starobylosti a všeobecnosti katolíckej viery proti neužitočným novotám všetkých heretikov*.

Základným učením kresťanskej viery, ktoré má poznať každý jeden kresťan, je učenie o Najsvätejšej Trojici. Táto vieroučná pravda nie je náukou čisto teoretickou, ale hlavne praktickou, keďže ukazuje príklad medziľudských vzťahov a stáva sa tak normou pre náš život. Pripomeňme si slová byzantského cisára Michala III. adresované Konštantínovi Filozofovi ako výzvu na misijnú cestu k Saracénom: „*Ak si služobník a učeník Svätej Trojice, chod' a... Boh, Dokonávateľ každého skutku, oslavovaný v Trojici, Otec, Syn a Svätý Duch ti dá blahodať a moc v reči a vyjaví ťa ako druhého Dávida, ktorý s tromi kameňmi porazil Goliáša.*“⁴ Filozofova odpoveď bola príznačná: „*Kvôli kresťanskej viere rád pôjdem. Čo pre mňa môže byť lepšie, zomrieť, či zostať žiť pre Svätú Trojicu?*“

Predpokladaná hrobka svätého Cyrila v bazilike sv. Klimenta v Ríme. Tabule na stenách – poďakovania za jeho misijné dielo z rôznych slovanských krajín.

pôvodu, a teda nepodstatné. Čo by na to asi povedal sv. Cyril? Výstižné sú v tomto smere jeho slová, vyrieknuté na prvej misijnej ceste k Saracénom, ktorí sa vysmievali Svätej Trojici: „*Náš Boh je ako morská hlbina nezmerateľnej dĺžky a hĺbky... do tejto hĺbočiny sa vydávajú mnohí, ktorí sa usilujú nájsť Boha. ...A ktorí sú myslou slabí a prišli o Božiu pomoc pre vlastnú namyslenosť, tí sa pokúšajú preplávať toto more a ujímajú sa plavby akoby v prehnitých lodiach, no nemôžu, jedni sa topia, padajúc do heréz a poblúdení, druhí dokonca až vzdychajú od námahy a zmietajú sa vo vlnobití nechápavosti a pochybností.*“ Takto vysvetľuje Konštantín Filozof rozdiely medzi kresťanmi na základe viery. Pri obhajobe kresťanského učenia pred Saracénmi využil Cyril krásne pripodobnenie Trojice stvorenému Slnku, ktoré má kruh, svetelný lúč

V dnešnom svete sa trojičné dogma javí ako poznávací znak kresťanských spoločenstiev, čo mnohých vedie k tvrdeniu, že všetci máme jedného Boha. Samozrejme, že Boh je jeden a okrem Neho iného niet⁵, no uvedené chce skôr navodiť predstavu, že v podstate veríme všetci rovnako a jestvujúce vieroučné rozdiely sú ľudského

⁴ Tieto, aj ďalšie citáty, týkajúce sa životov svätých bratov uvádzame zo slovenského prekladu diela *Život a dielo našich prepoďobných otcov Metoda a Konštantína, zvaného Cyrila*, autorom ktorých je sv. Dimitrij Rostovský.

⁵ Pozri 5Mjž 4, 35. 39.

Zografské evanjelium. Rukopis v hlaholike z 10. – 11. storočia (Štátna knižnica – Sankt-Peterburg, Rusko).

a teplo, a pri tom zostáva jedným Slnkom, podobne ako Trojica Osôb – Otec, Syn i Svätý Duch zostáva jediným Bohom. Vypočujme si slová samotného slovanského učiteľa: *„A ako vychádza zo slnečného kruhu svetelný lúč aj slnečné teplo, tak sa od Boha Otca rodí Syn a vychádza Svätý Duch. Lúč však, ktorý je vydávaný Slnkom a osvecuje všetko podnebeské, je pripodobnením Boha Syna, ktorý sa rodí od Otca a bol zjavený podnebeskému svetu. Teplo Slnka, ktoré vychádza spolu s lúčom z toho istého kruhu, je pripodobnením Boha Svätého Ducha, ktorý má rovnako ako Syn predvečný pôvod od toho istého Otca.“* Toto učenie, ktorého sa v súlade s Písmom, Symbolom viery i celou Tradíciou držala aj Cirkev byzantská, hlásali Cyril a Metod počas druhej misijnej cesty u Chazarov, a tiež počas tretej misie u Moravanov.

V Chazarskej ríši boli mnohí Židia a moslimovia, ktorí síce verili v jediného Boha, no Trojicu odmietali. Chazarskému Kaganovi svedčil kresťanský filozof takto: *„Ak sa z hebrejských kníh učíte poznávať jediného Boha, tak z týchto kníh spoznajte aj Svätú Trojicu,*

lebo hebrejské knihy ohlasujú v proroctvách Slovo, aj Ducha, ako to hovorí prorok a kráľ Dávid: „Hospodinovým Slovom boli upevnené nebesá a Duchom Jeho úst všetka ich moc.“⁶ Hľa, tu jesto troje (Osôb) jasne viditeľných v jednote – Hospodin, aj Jeho Slovo, aj Duch. Hospodin je Boh Otec. Slovo – Boh Syn. Avšak Duch Hospodinových úst je Boh Duch Svätý. No preto nie sú traja Hospodinovia, ale je jedným Hospodinom spoločne so svojím Slovom i Duchom. Takto nie je Troji Bohmi v Božstve, ale je uctievaný ako jeden Boh... Preto aj my sme pravdivejší a lepší Boží ctitelia než vy, uctievať rovnako Otca, Syna a Svätého Ducha – Svätú Trojicu.“

Na svojej tretej misijnej ceste na Moravu kázali zas nebojácne a bez zmeňny vieru v trojičné Božstvo – ten nedotknuteľný základ našej viery, zapísaný v Písme i v Symbole viery, ako aj túto jeho časť: *„I v Ducha Svätého, Hospodina, životodarného, ktorý vychádza z Otca...“⁷*. Usilovali sa o to, aby nielen svojím učením, ale aj životom odovzdali verným nepoškodenú dogmu o Najsvätejšej Trojici. A keďže každý dobrý skutok býva podľa zásluhy potrestaný, ich pravoverné učenie bolo zo strany franských kňazov nazvané byzantským bludom.

⁶ Ž 32, 6.

⁷ Pozri Niceo-carhradský symbol viery v slovenskom jazyku (online). [13-04-2020]. Dostupné z: <https://orthodox.sk/pravoslavna-cirkev/vierouka/>. Pozri Jn 15, 26.

Je to zaujímavé, ako to v tých dejinách býva, ako sa to mení. Ale veď história nie je spoľahlivá veda. Ako si človek fakty pospája a vysvetlí, tak to bolo, je, aj bude. A dejiny píšú, samozrejme, víťazi. Na našom území vyhrala na 1000 rokov latinská orientácia, takže by sme sa mali uspokojiť s tým, že tí, ktorí nevedeli prísť solúnskym bratom na meno až do 19. storočia a zahladzovali každú stopu po ich pôsobení; ktorí ich nasledovníkov neskôr nazývali kacírmi bulharskej sekty či ruského jazyka; ktorí pokazili učenie o Trojici doplnením vsuvky o pochádzaní Svätého Ducha „*i od Syna*“ – títo latiníci a trojjazyčníci, ktorí len asi 55 rokov slúžia národnými jazykmi a iba 40 rokov poznajú solúnskych bratov ako spolupatrónov Európy; - títo sú v konečnom dôsledku pravými dedičmi cyrilo-metodskej tradície.

Alebo? Aj keď je pre nich táto pravda nepríjemná a nechcú ju počuť, no pre niektorých môže byť užitočná. A my sa nebojme, ani nehanbíme, ako by sme tu boli cudzí a iba „nedávno dovezení“. Naopak, budme vďační za dar viery našich osvietiteľov, ktorého storočnicu obnovy si pripomenieme práve budúci rok. Prečo? V roku 1921 bol totiž v Belehrade za biskupa rukopoložený Matěj Pavlík - Gorazd II., neskorší novomučeník našej miestnej Cirkvi, ktorý sa vo svojich spisoch venoval aj vzťahu sv. Cyrila a Metoda k Rímu i Carihradu a píše: „*Je nutné, abysa už raz a navždy upustilo od neustáleho prekrúcania historických faktov.*“⁸ Aj vďaka nemu sme dnes napojení na tento prameň učenia našich predkov – prameň katolícky, pravoverný a pravoslávny.

Jerej Peter Dobřík

Nepoddávajte sa nikdy panike!

Bojkovia nie sú nikomu potrební. Boh pozerá na vnútorné rozpoloženie človeka a pomáha mu. Treba si zachovať chladnokrvnosť a pracovať rozumom. Nech by sa čo dialo, treba sa modliť, rozmyšľať a pôsobiť. Najlepšie je vždy sa duchovne postaviť akejkoľvek ťažkej a nebezpečnej situácii. Jednako však dnes nikto nemá duchovnú odvahu, ktorá sa rodí zo svätosti a odvahy k Bohu, a nik nemá ani prirodzenú odvahu, ktorá je potrebná, aby sme sa nezľakli, ak hrozí nebezpečenstvo.

Aby sme zadržali veľké zlo, ktoré pôsobí dnes vo svete, je potrebné mať veľkú svätosť. Duchovný človek so zlom zatrasie a pomôže ľuďom. V duchovnom živote aj ten najväčší bojko môže dosiahnuť veľkú odvahu, ak sa zverí Christovi, Jeho Božskej pomoci. Prestane sa báť a môže ísť aj do prvej línie, stretnúť sa s nepriateľom a zvíťaziť! **Preto sa nám treba báť iba Boha a nie ľudí**, nech by boli akokoľvek zlí. Netreba sa báť ani okolností, nech by boli akokoľvek nebezpečné a ťažké. Bázeň pred Bohom urobí z každého bojazlivého človeka odvážneho! Nakoľko sa človek zjednocuje s Bohom, natoľko sa stáva neporazitelným a nebojácnym...

Ctihodný starec Paisij Svätohorský

⁸ Biskup Gorazd: *Z díla*. 1. vyd. Ed. Pavel Aleš. Pravoslavná církev v Československu. Ústřední církevní nakladatelství. Praha 1988.

Dnes sa ľudom otvára cesta do neba

„Voznesísja na nebesá, Bóže, i po vsěj zemlí sláva Tvoja“ (Ž 56, 6). Takto si každoročne 40. deň po Vzkriesení pripomíname veľký sviatok - **Voznesénije, Vznesenie** nášho Spasiteľa Isusa Christa. Je to udalosť, ktorou sa završuje pozemské pôsobenie nášho Mesiáša, a zároveň Jeho dielo záchrany človeka pre večný život.

To dielo sa začína vtelením Božieho Syna v Betleheme. Tu sa Isus Christos stáva Bohočlovekom. To znamená, že neprestáva byť Bohom, ale prijíma našu ľudskú prirodzenosť a stáva sa aj človekom. Keď dnes náš Spasiteľ odchádza na nebesia, k trónu Trojice, do Otcovho náručia, ide tam, kde nikdy neprestal byť (ako Boh), ale neprestáva pritom byť ani tým, kým sa pred 33. rokmi stal, a to človekom. V dôsledku toho je naša ľudská prirodzenosť nesená tam, kde ešte nikdy nebola. Tým sa dokončuje dielo zjednotenia Boha s človekom. Od tohto momentu sa naša ľudská prirodzenosť nezmeniteľne a naveky stáva účastnou na tajomnom živote Presvätej Trojice. Tento sviatok nám pripomína, aký veľký dar dostáva celý ľudský rod. Christos nám ukazuje smer a spôsob ako vystúpiť s Ním na nebo.

Olivová hora v súčasnosti - miesto Vznesenia Isusa Christa, na ktorom dodnes stojí starobylý chrám.

Lenže my ľudia sme mnohokrát slabí, aby sme prekonalí príťažlivosť tohto sveta. Dnes sa na to pozvanie hore ľudstvo pozerá skôr ako na výzvu dobývania vesmíru. Je jednoduchšie letieť do kozmu, ako zmeniť svoje srdce. Je jednoduchšie prekonať gravitáciu našej zeme raketovými motormi, než odhodiť zo svojho srdca to závažie, ktoré človeka k tomuto svetu priťahuje oveľa väčšou silou, než je gravitácia.

Astronómovia pátrajú svojimi teleskopmi v ďalekých kútoch vesmíru, no vziať namiesto ďalekohľadu mikroskop a nahliadnuť do svojho srdca, to chce oveľa väčšiu odvahu. A pritom jediná pravá cesta ku hviezdám vedie práve cez ľudské srdce.

Pred svojim vznesením Spasiteľ utešuje svojich učeníkov a dáva im svoje „**Božestvennoje blahoslovenie**“ (pozri Lk 24, 50). To požehnanie dostali najprv apoštoli a cez nich sa rozdáva duchovnými otcami až dodnes. Preto keď počujeme v Božom chráme slová: „**Blahoslovenije Hospodne na vas.**“

pamätajme, že to sú slová Christa, ktorý žehnal svojich apoštolov na Olivovej hore. Je to požehnanie Boha Otca i Syna i Svätého Ducha.

Dnes sa ľuďom otvára cesta do neba. Isus ju sprístupnil a všetkých vyzýva, aby po nej kráčali. Všetkých, ktorí sú ochotní zaprieť samých seba, vziať na seba svoj kríž a nasledovať Ho. Vieme, aká veľká obeť predchádzala tomuto víťazstvu života nad smrťou. Preto si musíme byť vedomí, že aj tá naša cesta bude vyžadovať obrovskú snahu, veľké sebazaprenie, ale predovšetkým našu kladnú odpoveď na Božiu lásku. Aby Božia láska, ktorá objíma tento svet, ktorá drží každý atóm a molekulu pokope, prechádzala celým naším bytím a vyžarovala vokol nás v podobe skutkov milosrdenstva a pomoci bližným. Amiñ. *Christos posredi nás!*

Jerej Viktor Čabiňak

Najľahšie je hrať sa s Bohom na „mačku a myš“

Sebahodnotenie a pokánie

Stáva sa, že človeka, ktorý je pripravený prísť do Cirkvi, otvoriť sa Bohu a postaviť sa pred Neho, zdržiava množstvo vonkajších okolností, ktoré ostali z jeho predchádzajúceho hriešneho života. Človek začne rozmýšľať, že je ešte nedôstojný, že musí všetko zanechať, zmeniť svoj život, okolie a styk s ľuďmi a zvyky, prv, než začne chodiť do chrámu...

Samozrejme, najľahšie je hrať sa s Bohom na „mačku a myš“, to znamená cítiť potrebu spoločenstva s Bohom, ale odďaľovať to. Ako hovoril

blažený Augustín, kým sa neobrátil na kresťanstvo: **„Daj mi, Bože, mravnú čistotu, ale nie teraz.“** Správny spôsob je teda prísť k Bohu taký, aký si práve teraz. Treba spraviť odvážny krok za hranicu svojej existencie. Namiesto kroku smrti, ktorý robí samovrah, keď sa rozhodne skočiť z mosta do vody, treba urobiť záchranný krok zo zaužívaného stavu do nového. Do nového bytia a to: **„Bože, ja idem k Tebe! Nech som akýkoľvek, idem k Tebe.“** Ved' všetci smilníci i nečistí, ktorí prichádzali ku Christovi, aby sa Ho dotkli, prišli, hoci boli stále ešte smilníkmi a nečistými. Nehovorili nezmysly, že najprv zanechám svoje remeslo, a potom sa Ho prídem dotknúť a poplakať pri Jeho nohách. Alebo najprv sa uzdravím a potom prídem a poďakujem sa Mu. Všetci prichádzali takí, akí boli, teda smilníci, mýtnici, zbojníci, slepí a všetci kričali, zvolávali, plakali, ale išli k Nemu. Takže je očividné, že to znamená, že každý prichádzal k Bohu taký, aký bol. Nikto sa nesnažil zmeniť sám, ale zveril sa Bohu a zmenil sa.

Prot. Andrej Tkačov

Sväté Písmo a jeho užitočnosť pre veriaceho človeka – Deviaty žalm (2. časť)

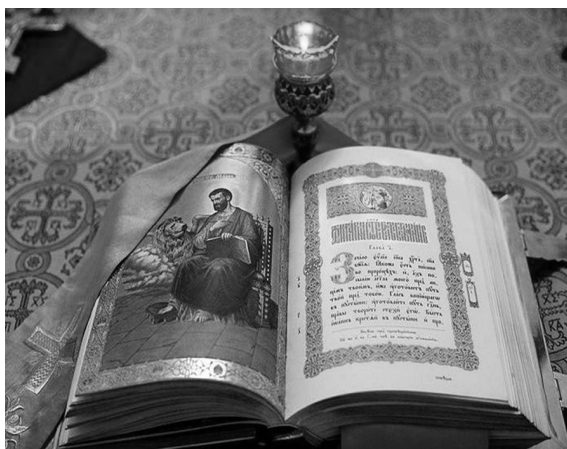
Úvodná časť deviateho žalmu bola Dávidovým vyznaním Božej moci, vďačnosti za Jeho pomoc v boji s nepriateľmi a teraz nám predkladá **vyznanie Jeho spravodlivosti a nádeje**. Prorok vraví: *No Hospodin prebýva naveky, k súdu pripravil svoj trón. A súdiť svet bude spravodlivo, On bude súdiť ľudí podľa práva. Hospodin sa stal útočiskom úbohému, pomocníkom v dobrej dobe, (aj) v súženiach. Nech sa nádejajú na Teba tí, čo poznajú Tvoje meno, lebo Ty, Hospodine, si neopustil tých, ktorí Ťa hľadajú. Spievajte Hospodinovi, sídliačemu na Sione, zvestujte medzi národmi Jeho záujmy, lebo hľadajúci ich krv si spomenul, nezabudol na volanie úbohých* (v. 8-13).

Kráľ Dávid prorockým duchom predvidel vzdialené časy druhého Christovho príchodu a dáva Mu neobmedzenú sudcovskú moc, ktorou bude súdiť nielen diabla a jeho sluhov, no všetky ľudí sveta podľa ich skutkov. A aj keď sú medzi ľuďmi aj ľudia milujúci spravodlivosť, no ich súd, usudzovanie nemusí byť vždy spravodlivé – či už nevedomky, alebo kvôli ľudskej slabosti a hriešnosti. No **Hospodin**, vŕšediaci, všeblahý a najmúdrejší Sudca, **nemá ľudské nedostatky**, nedostatky ľudských súdov a preto je Jeho súd naozaj spravodlivý, súdi skutočne podľa práva.

Hoci bol Dávid kráľom, často sa sám nazýva úbohým a chudobným, pretože správne pochopil, že **všetko ľudské je ničotné**, slabšie než tieň. Tu však nenazýva úbohým iba seba, no celú ľudskú prirodzenosť pre jej duchovnú chudobu, pre jej hriech. Dávid predstavuje Boha ako večného Kráľa a spravodlivého Sudcu a poukazuje na to, že práve On je jedinečná útecha pre všetkých úbohých, smútiacich a trápiacich sa bez pomoci – **Hospodin je útočiskom úbohému**. Hospodin je pomocníkom v blahom čase, t.j. v dobe potrebnej, vhodnej k pomoci, keď si to okolnosti života vyžadovali, no najmä v čase útrap a smútku. **Božia pomoc vždy prichádza vo vhodnom čase**, keď sa ľudia trápia, namáhajú, keď nie je toho, kto by ich utešil. To sa však naplňa najmä na tých, ktorí veria v Boha, neustále sa na Neho nádejajú, hľadajú Ho a obracajú sa k Nemu s modlitbou.

Aj v iných žalmoch, no v tomto deviatom žalme obzvlášť, je vidieť častú zmenu slovesných osôb v reči proroka – raz sa k Bohu obracia v druhej (ty – vyriešil, zasadol si, neopustil si), raz v tretej osobe (on – prebýva, bude súdiť), raz hovorí sám priamo k Bohu (ja – vyznám, zaspievam), inokedy hovorí o Ňom, obrátiac sa k nám ako k svojim poslucháčom (vy – spievajte, zvestujte). Takéto zmeny

slovesných osôb v reči proroka sa objasňujú jeho **oduševneným stavom**, ktorý ho raz povzbudil smerom k samotnému Bohu, inokedy k národu, inokedy k samému sebe. V desiatom verši povedal, že Hospodin je útočiskom úbohému a posla svoju pomoc vo vhodnom čase, v čase útrap, v jedenástom verši sa obracia priamo k Bohu a hovorí, aby sa na Neho nádejali tí, ktorí poznajú Jeho meno, veriaci a túžiaci po Jeho pomoci, pretože Boh neponechal, nikdy neprehliadol ľudí, ktorí Ho hľadajú, teda s vierou a nádejou prichádzajú k Jeho milosrdenstvu. Ďalšie prorokove slová (v. 12-13) sú nasmerované opäť k ľuďom (*spievajte...*).

Čítanie Svätého Písma

Jeho skutky (Ž 104, 1), aby aj oni, keď budú počuť o týchto Božích skutkoch, začali Ho chváliť.

Zmiluj sa nado mnou, Hospodine, hľad' na moje poníženie mojimi nepriateľmi Ty, ktorý ma pozdvihuješ od brán smrti, aby som ohlasoval všetky Tvoje chvály v bránach dcéry Siona: zaradujem sa z Tvojho spasenia (v. 14-15). Týmto slovami prorok prosí o milosť, milosrdenstvo, zmilovanie Božie, prosí o to, aby Boh obrátil k nemu svoju pozornosť, videl jeho poníženie, jeho biedny stav, ktorý mu zapríčinili jeho nepriatelia. Poníženie tu znamená stav pokorenia spojený s duševnými útrapami. Pod *bránami smrti* máme rozumieť nebezpečenstvá smrti, veľké utrpenie vedúce k smrti. Dávid akoby vravel: Zmiluj sa nado mnou, Hospodine, Ty, ktorý vyslobodzuješ človeka z útrap a smrteľných osídliel, ktorý pozdvihuješ a osláviš utláčaných, **pozri teraz na moje utrpenie**, ktoré mi spôsobili nepriatelia a zbav ma ich.

Výrok žalmistu *všetky Tvoje chvály* označuje chváľtebné piesne o slávnych Božích skutkoch. Dcérou Siona je tu pomenovaný Jeruzalem (Iz 1, 8; 62, 11; Zach 9, 9) alebo konkrétnejšie jeruzalemský chrám. Podobne je v 136. žalme dcérou Babylonu nazvané mesto Babylon a celé územie babylonského kráľovstva. V Judsku, ako vo všeobecnosti na Východe, mestská brána alebo miesto pri mestskej bráne

Pod pojmom *Jeho záujmy* je potrebné rozumieť, podľa výkladu blaženého Theodoriga, **veľké zmeny**, ktoré nastali v starozákonnej Cirkvi s príchodom Spasiteľa Christa, a taktiež tie premúdre činy, ktoré Spasiteľ vykonal pre svet, aby spasil ľudí – smrťou nám daroval život, premenil zneuctenie na úctu, prekliatie na požehnanie, z kríža urobil znamenie spásy, a nie znamenie potupy a smrti. Prorok aj nás vyzýva: Spievajte Hospodinovi, chváľte Jeho meno a ostatným národom oznamujte

bolo miestom zhromažďovania k riešeniu spoločenských problémov a súdov. Preto výrok v *bránach dcéry Siona* máme rozumieť ako v *zhromaždení národa v jeruzalemskom chráme*. Nie náhodou prorok dáva do protikladu dve brány – bránu smrti (v. 14) a bránu jeruzalemského chrámu (v. 15). Brána smrti je to isté čo brána podsvetia, nachádzajúca sa v podzemí – podsvetí, no brána dcéry Siona je bránou postavenou na vysokej hore. K bráne smrti sa schádzajú ľudia odsúdení do podsvetia, pri bráne Jeruzalema sa schádza Boží vyvolený národ. Brána smrti prináša len zmätok a vojnu, ktoré vedú k smrti, z brány Jeruzalema vychádza pokoj a požehnanie. Svätý Atanáz Veľký hovorí ešte mystickejšie, keď pod *bránou dcéry Siona* rozumie **nebeský Jeruzalem**, kde všetci spravodliví ľudia budú Boha chváliť oslavnými piesňami. Blažený Theodorit zas hovorí, že sú to všetky **Božie chrámy** po celom svete, cez ktoré veriaci vchádzajú do nebeského Jeruzalema – Božieho kráľovstva.

Svätý Ján Zlatoústy poukazuje na výnimočnosť Dávidovej osobnosti. Hovorí, že hoci je Dávid zbavený svojich nepriateľov, že pocítil Božiu pomoc a ochranu, **nepredáva byť skrušeným** a prosí o Božie milosrdenstvo. Nemusel by, no robí tak, aby aj nám dal príklad. Či už budeme v čase pokojnom, či nie, v každom čase je potrebné prosiť o Božiu pomoc. Veď my **neustále potrebujeme Božiu záštitu**, sme závislí na Jeho ochrane. Ak sa nám podarilo zvíťaziť nad úkladmi diavla, obstať v skúške, odolať pokušeniu, to nie je dôvod na koniec prosieb o pomoc k Hospodinu Bohu.

Protodiakon Ján Husár

Literatúra:

Псалтирь. Москва 2 2000. ISBN 5-7850-0077-7.

Афанасий Великий, св.: *Толкование на псалми*. Москва 2009. ISBN 978-5-9968-0002-5.

Иоанн Златоуст, св.: *Беседы на псалмы*. Москва 2003. ISBN 5-7429-0030-9.

Василий Великий, св.: *Беседы на псалмы*. Московское Подворье Свято-Троицкой Сергиевой Лавры 2000.

Псалтирь в святоотеческом изъяснении. Свято-Успенская Почаевская Лавра 1998. ISBN 5-86868-103-7.

Толковая Псалтирь с подстрочным комментарием и краткой историей. Москва 2006.

Duchovná zbraň kresťana

Najmocnejšia zbraň diavla je egoizmus. A zbraň kresťana je: „*Hospodine Isuse Christe, zmiluj sa nado mnou hriešnym.*“

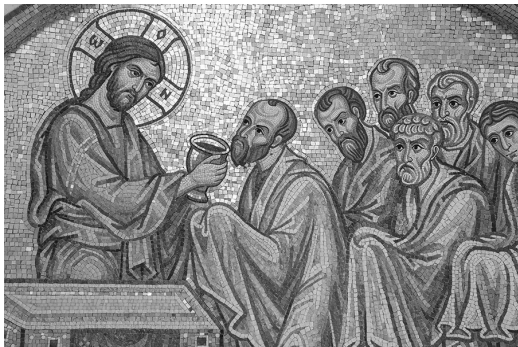
Starec archimandrita Grigorij Afonský

EUCHARISTIA A JEJ ESCHATOLOGICKÝ CHARAKTER

„Veru, veru, hovorím vám: Ak nejete Telo Syna človeka a nepijete Jeho Krv, nemáte život v sebe. Kto je moje Telo a pije moju Krv, má večný život a ja ho vzkriesim v posledný deň. Lebo moje telo je pravý pokrm a moja krv je pravý nápoj. Kto je moje Telo a pije moju Krv, zostáva vo mne a ja v ňom... To je Chlieb, aký zostúpil z neba“ (Jn 6, 40, 53 – 58).

Nepotrebuje veľké úsilie na to, aby sme dokázali, že Eucharistia v Novej Zmluve má soteriologický a eschatologický charakter. Už len opísanie Tajomnej večere nás orientuje smerom k nebeskému Kráľovstvu. Dvanásť apoštoli prijímajú účasť na Tajomnej večeri obraz Nového Izraela, preto aj apoštol Lukáš v Evanjeliu píše, čo hovorí Christos: „A ja vám dávam kráľovstvo, ako ho mne dal môj Otec, aby ste jedli a pili pri stole v mojom kráľovstve, sedeli na trónoch a súdili dvanásť kmeňov Izraela“ (Lk 22, 29 – 30).

Christos vo svojom Evanjeliu veľmi dlho rozprával zástupom o nebeskej potrave. Pripomínal Židom mannu, ktorú v púšti jedli ich otcovia, keď putovali do zaslúbenej zeme. Hovoril im o tom, že im dá jesť svoje telo a piť svoju krv a cez tento pokrm dá ľuďom večný život (Jn 6, 31 – 38). Vtedy ľudia, ktorí Ho počúvali, nemohli pochopiť zmysel týchto slov, ale na Tajomnej večeri sa prvýkrát v histórii ľudstva

uskutočnilo to, o čom Christos predtým niekoľkokrát hovoril: „Keď jedli, vzal Isus chlieb, požehnal, lámal a dával učeníkom so slovami: „Vezmite a jedzte, toto je moje telo“. Potom vzal kalich, vzdal vďaku a podal im ho so slovami: „Pite z neho všetci. Lebo toto je moja krv, ktorá spečatuje zmluvu a prelieva sa za mnohých na odpustenie hriechov“ (Mt 26, 26 – 28).

Apoštoli boli prví, ktorí mali možnosť okúsiť Telo a Krv Isusa Christa, ktorý následne o niekoľko dní zomrie za hriechy tohto sveta. V priebehu Tajomnej večere Christos povedal: „Toto robte na moju pamiatku“ (Lk 22, 19). Tieto slová potvrdzujú existenciu Cirkvi na všetky časy až do skončenia vekov. Po večeri nasledovala Golgota, kde bolo telo Christa trhané a bité, Jeho krv neraz preliata pri bičovaní, nasadení trňovej koruny a nakoniec ukrižovaní a prebodnutí kopijou. Aby sa z pšenice stala múka a z nej sa potom upiekol chlieb, je potrebné najprv zrno pšenice rozomlieť medzi mlynskými kameňmi. Christos vystúpil na kríž, aby uvrhol svoje telo medzi kamene strašného utrpenia. Predtým bolo hrozno drvené šliapaním bosými nohami, aby sa z neho vyrobilo víno. Christos sa ponížil a bol pošliapaný strašnými mukami, aby preliatou krvou očistil svet. Tak sa z utrpenia na Golgote, zrodil chlieb a víno k prijímaniu. Práve to prijímame, keď pristupujeme ku kalichu „s **báзнou Božou a vierou**“. Christos

pre prijímanie vybral pre človeka tie najjednoduchšie a najprirodzenejšie produkty – chlieb a víno. Rovnako ako jedlo, ktoré zjeme, je v nás premenené a stáva sa našou súčasťou, tak aj svätá Eucharistia je s nami spojená a takýmto spôsobom nás robí nositeľmi Christa, stávame sa živým chrámom živého Boha.

Christos dáva Eucharistiu ako tajomstvo krvi, avšak nejde o fyziologickú krv. Aby nepohoršil svojich učeníkov, čo chápe slovami „*toto robte na moju pamiatku*“, a aby im vysvetlil, že ide o Jeho krv, ktorá však nie je prirodzená krv, najprv sám pred nimi vykonal toto tajomstvo a oni jedli a pili pred Pánom Jeho telo a krv. Tak to budú opakovane vykonávať ako spomienku odo dňa Päťdesiatnice ďalej počas celej histórie Cirkvi bez toho, aby jedli a pili fyzio-

logické telo a krv. Keď Christos použil slová: „*Toto robte na moju pamiatku*“, ukázal tým, že Jeho učeníci už nemusia vykonávať obeť krvi Starej Zmluvy, ale tajomstvo Jeho obete, ktorá je nekrvavá.¹

Zlatoústeho pohľad na otázku reálnosti tela Isusa Christa, predkladaného v podobe chleba, je podľa neho tajomný. Čo to znamená v tomto smere tajomný? Pozerať sa na predmety jednoducho a nič viac si pod tým nepredstavovať. Zlatoústý naráža na to, aby sa človek nesnažil pochopiť toto tajomstvo rozumom alebo telesnými očami, ale tak ako aj na ostatné tajomstvá (tajiny) pozeral a vnímal to predovšetkým duchovne. Veď kto neje jeho telo a nepije Jeho krv, nemá v sebe života.²

Môžeme si všimnúť, že Tajomná večera je udalosť eschatologická, nerozlučne spojená s nebeským Kráľovstvom. Aj Christos viditeľne s emocionálnym akcentom hovorí svojim apoštolom o nebeskom Kráľovstve: „*Lebo hovorím vám, že ju už nebudem jesť, kým sa nenaplní v Kráľovstve Božom. A vzal kalich, dobrorečil a povedal: „Vezmite si ho a rozdeľte ho medzi sebou. Lebo hovorím vám, že odteraz nebudem piť z plodu viniča, až kým nepríde Božie Kráľovstvo“* (Lk 22, 16 – 18).

Potvrdením tohto eschatologického charakteru Eucharistie je aj fakt, že korene historicky nachádzame nielen na Tajomnej večeri, ale aj v zjavení Christa počas štyridsiatich dní po Jeho vzkriesení. V čase Christových zjavení vidíme „*lámanie chleba*“ ako spoluúčasť apoštolov na stolovaní s Christom (Lk 24, Jn 21). Všetko toto sa deje v atmosfére radosti, pretože Christovo vzkriesenie poukazovalo na víťazstvo Boha nad nepriateľmi. Evanjelista Lukáš v Skutkoch apoštolských hovorí: „*Deň čo deň spoločne zotrúvali v chráme, po domoch lámali chlieb a spoločne jedávali pokrm s radostou a úprimným srdcom*“ (Sk 2, 46), čím podčiarkuje, že prvotná Cirkev konala

¹ ZOZULÁK, J.: 2012. *Ján Zlatoústý a jeho teológia Eucharistie*. Prešov 2012, s. 14.

² ИОАНН ЗЛАТОУСТ, Беседа XLVII на Евангелие Иоанна. [online]. [cit.17.10.2018]. Dostupné z http://www.kistine1.narod.ru/ZLATOUST/Z08_2/t08_2.htm

Eucharistiu v „*radosti*“. Samotné vzkriesenie a zjavenie sa Christa svojim učeníkom a tým, ktorí po ňom túžili, učinilo túto atmosféru radosti, ktorú apoštoli a ich nasledovníci zažívali. V prvých kresťanských obciach je tento eschatologický rozmer Eucharistie očividný. Aramejský výraz „*maranatha*“ (1 Kor 16, 22), termín, ktorý je očividne liturgický, má eschatologický význam (Boh je blízko, alebo prichádza). Apoštol Pavol vo svojom liste korintským kresťanom³ objasňuje eucharistické slová Christa vo význame Jeho druhého príchodu.⁴

Kniha Zjavenia svätého apoštola Jána sa javí vo svojej osnove eucharistickým textom a svojím obsahom ovplyvnilo formovanie pravoslávnej Liturgie; nevidí v Eucharistii len obraz Kráľovstva, ktoré sa nachádza pred oltárom Boha, ale obracia sa aj k očakávaniu posledného dňa existencie tohto sveta: „*A Duch i nevesta hovoria: Príď! A ten, kto počúva, nech povie: Príď! Kto je smädný, nech príde; kto chce, nech si zadarmo naberie živej vody. Ja dosvedčujem každému, kto počúva slová proroctva tejto knihy: Ak niekto k tomu niečo pridá, tomu Boh pridá rany opísané v tejto knihe. A ak niekto uberie zo slov proroctva tejto knihy, tomu Boh odíme jeho podiel zo stromu života a miesta vo svätom meste, ako sa o nich píše v tejto knihe. Ten, čo dosvedčuje tieto veci, hovorí: Áno, prídem čoskoro! Amen, príď, Isuse Christe!*“ (Zj 22, 17 – 20). Toto očakávanie „*budúceho*“ sa akosi vytratilo z nášho eucharistického povedomia. Je ešte mnoho aj iných textov Svätého Písma, ktoré svedčia o eschatologickom charaktere Eucharistie a jej spojenia s nebeským Kráľovstvom. Rovnako najviac je hlboko prepojená a utvrdená v povedomí Cirkvi, v teológii svätých otcov aj v starých eucharistických Liturgiách, ktorými do dnešného dňa žije naša Cirkev.⁵

ThDr. Ján Pilko, PhD.

Zoznam bibliografickej literatúry:

ZOZULAK, J.: 2012. Ján Zlatoústý a jeho teológia Eucharistie. Prešov 2012
ИОАНН ЗЛАТОУСТ, Беседа XLVII на Евангелие Иоанна. [online]. [cit.17.10.2018].
Dostupné z http://www.kistine1.narod.ru/ZLATOUST/Z08_2/t08_2.htm

ЗИЗИУЛАС И.: 2009. Церков и Евхаристия. Сборник статей по православной экклесиологии. Богородице-Сергиева пустынь 2009.

³ „*Ved'ja som prijal od Pána to, čo som vám aj odovzdal, že Pán Isus v tú noc, keď bol zradený, vzal chlieb a keď vzdával vďaka, lámal ho a povedal: Toto je moje telo, ktoré je pre vás. Toto robte na moju pamiatku! Podobne po večeri vzal aj kalich a povedal: Tento kalich je nová zmluva v mojej krvi. Toto robte, kedykoľvek ho budete piť, na moju pamiatku! Kedykoľvek teda jete tento chlieb a pijete z tohto kalicha, zvestujete Pánovu smrť, kým nepríde*“ (1 Kor 23 – 26).

⁴ ЗИЗИУЛАС И.: 2009. Церков и Евхаристия. Сборник статей по православной экклесиологии. Богородице-Сергиева пустынь 2009, s. 206 – 209.

⁵ ЗИЗИУЛАС И.: 2009. Церков и Евхаристия, cit. dielo, s. 211 – 212.

Majú nekajúcní hriešnici pravdu v tom, že neexistuje večná blaženosť pre spravodlivých ani večné muky pre hriešnikov?

(Slovo svätého Gregora Veľkého /Dvojeslova/)

Symbolika ikony: Isus Christos prijíma do „naručia“ každého, kto činí úprimné pokánenie

Hriešnici nečiniaci pokánie vravia, že tak ako neexistuje večná blaženosť pre spravodlivých, neexistujú ani večné muky pre hriešnikov. Nemajú však pravdu.

Svätý Gregor Veľký /Dvojeslov/ nám hovorí o vojakovi, ktorý zahynul v búrke na mori a jeho bezduché telo ležalo na pobreží. Všemohúcou Božou vôľou sa jeho duša čoskoro vrátila do tela a tak ožil. O tom, čo sa s ním dialo, keď jeho duša

opustila telo, povedal: „Videl som most a pod ním tmu. Popod most pretekala rieka, z ktorej sa šíril neznesiteľný smrad. Všetko zakrývala akási hmla. Pred mostom sa rozprestierali nádherné záhrady posiate voňavými bylinkami a vyzdobené drahocennými kvetmi. V tých záhradách sa nevýslovne príjemnou vôňou kochalo veľké množstvo mužov v snehobieliom oblečení. Taktiež tam boli príbytky naplnené žiarivým svetlom a zostavaný nádherný veľkolepý dom s veľkými ozdobami; ja som však nevedel, či bude. Na brehu rieky bolo veľa zapáchajúcich domov, ku ktorým sa približovala hmla, no boli tam aj domy zbavené všetkého nečistého. Na tomto mieste čakala ľudí skúška. Hriešnici, ktorí chceli prejsť po moste, boli zhodení do temnej a zapáchajúcej rieky. Naopak, spravodliví ľudia mohli po moste bezstarostne a slobodne prejsť“.

Nekajúcní hriešnici teda klamú, pretože existuje blaženosť pre spravodlivých i neopísateľne strašné muky pre hriešnikov. Zastihne ich zapáchajúca rieka a nepriehľadná temnota. Budú vzdialení od Boha, ich pokánie už bude bezvýznamné, bude tam večný oheň a škrípanie zubami.

„Vtedy začnú hovoriť vrchom: Padnite na nás, a kopcom: Prikrýte nás!“ (Lk 23, 30). Bude už však neskoro. Amiň.

Zdroj: Правду ли говорят нераскаянные грешники, что ни вечного блаженства для праведников, ни вечных мук для грешников не будет. (Слово Григория Беседовника) In: ПРОЛОГ в поучениях на каждый день года. Составил протоиерей Виктор Гурьев. Свято-Успенская Почаевская Лавра: Почаев, 2013. С. 566 - 567.

Z ruštiny preložil Mgr. Marek Chovanec, PhD.

SLOVO ÚTECHY

Nechcem však, bratia, aby ste nevedeli o zosnulých, aby ste sa nermútili ako ostatní, ktorí nemajú nádej (1 Tes 4,13).

Môžeme pochybovať o čomkoľvek, zajtra bude oblačno alebo jasno, budeme zdraví alebo chorí, bohatí alebo chudobní, ale niet pochybnosti o jednej veci – všetci skôr alebo neskôr predstúpime pred nášho Hospodina /Hospoda Boha/. Zomieranie je neoddeliteľnou súčasťou našej existencie. Aj keď to všetci veľmi dobre vieme, no so stratou našich blízkych stále zažívame smútok a bolesť. A to je z ľudského hľadiska pochopiteľné a vysvetliteľné. Veď keď sa s našimi blízkymi lúčime iba na krátky čas, sme smutní a vypadne nám aj slza ľúlosti. Ešte ťažšie však znášame s našimi blízkymi, priateľmi a známymi poslednú rozlúčku v našom pozemskom živote.

Sám náš Hospodin /Pán Isus Christos/, keď prišiel do domu svojho zosnulého priateľa Lazára, bol smutný a plakal, pretože ho tak veľmi mal rád. My veriaci však máme veľkú útechu, ktorá nám pomáha zmierniť náš žiaľ a vyrovnať sa s odchodom našich blízkych priateľov a známych. Tou útechou sú pre nás **naše modlitby za usopšími /za zomrelými/**. Tieto modlitby ako niť spájajú náš svet so svetom tých, ktorí nás opustili. Každý z nás, keď stráca blízkeho človeka, si dáva otázku: „Čo ešte môžem urobiť pre svojho milovaného?“ A keď naši blízki skutočne ochorejú, tak sa im snažíme uľahčiť ich situáciu a pomôcť im ako sa len dá. Navštevujeme ich, prinášame im lieky, potraviny a snažíme sa im pomôcť vo všetkom. V tomto súcitnom cítení sa prejavuje náš vzťah a láska k nim.

Zosnulá osoba, ktorá od nás odišla do večnosti, však o nič menej a možno ešte viac potrebuje našu starostlivosť. Človek nezmizne ako osobnosť smrťou mozgu a zástavou srdca. Okrem tela /nášho dočasného obalu/, **má večnú, nesmrteľnú dušu: „Ja som Boh Abrahámov, Boh Izákov a Boh Jákobov. BOH NIE JE BOHOM MŔTVÝCH, ALE ŽIVÝCH“ /Mt 22-32/**. **A je to duša človeka, ktorá tvorí jeho podstatu. Milujeme, ak naozaj milujeme svojho blízkeho nie pre krásu tela a fyzickú silu, ale pre vlastnosti jeho duše. Rozum, láskavosť, charakter, láska - to všetko sú vlastnosti duše našej osoby, to, čo tvorí jeho obraz.** Telo je osobným a dočasným oblečením človeka, starne, mení sa, chorľavie. To sú nezvratné procesy života. Keď sa pozeráme na telesné pozostatky ležiaceho v truhle, často nedokážeme rozpoznať ani nám známy jeho

vzhľad v ňom, tak sa mŕtvy človek zmení. **Ale duša nemá vek, je nesmrteľná.** Nie bezdôvodne sa často hovorí: „Je mladý dušou“ a dotýčná osoba má viac ako 60 rokov.

Pretože je náš blízky a blízny nesmrteľný, potrebuje tam za hranicami pozemského života našu pomoc a podporu. Čo teda od nás očakávajú a ako im môžeme pomôcť? Našich blízkych, ktorí odišli do večnosti, nezaujímajú pozemské hmotné veci. Nezaujímajú ich drahé náhrobné kamene, pomníky, sviečky a množstvo vencov. Potrebujú od nás iba jednu vec. **Naše vrúcne modlitby za upokojenie ich duše a odpustenie ich pozemských vedomých aj nevedomých hriechov. Samotní zosnulí sa už nemôžu modliť za seba. A prejavom našej lásky k nim sú naše vrúcne modlitby.**

Svätý Feofan Zátvorník* hovorí, že zosnulý potrebujú naše modlitby tak „ako chudobný človek kúsok chleba a misu vody“. Modliť sa a kajať zo svojich hriechov, prijímať Telo a Krv Christa máme počas nášho pozemského života, ktorý sa nám dáva ako príprava k večnému životu. Keď človek zomrie, jeho život je už zosumarizovaný a nemôže ho zmeniť k lepšiemu. Zosnulý sa môže spoľahnúť iba na modlitby Cirkvi a tých, ktorí ho

poznali a milovali počas života na Zemi. **Vďaka modlitbám príbuzných a priateľov môže Hospodin zmeniť osud zosnulého.** Dôkazom toho je nespočetné množstvo prípadov v svätej Cirkvi a v živote svätých. **V živote svätého Gregora Dvojeslova* je opísaný úžasný prípad.** Svätý sa modlil za upokoj krutého prenasledovateľa kresťanov - rímskeho cisára Trajána. Traján však koniec koncov nielen zvýšil prenasledovanie kresťanov /pretože nevedel, čo robí/, ale na druhej strane bol spravodlivým a milosrdným vládcom, ktorý sa staral o chudobných, vdovy a siroty. Svätý Gregor sa o tom dozvedel a začal sa za neho modliť. Od nášho Hospodina mu bolo zjavené, že jeho modlitby boli vypočuté. Tento príklad /a mnoho ďalších/ sú veľkou útechou a inšpirujú nás v našich modlitbách za mŕtvych a opustených. Aj keď bol zosnulý ďaleko od svätej kresťanskej Cirkvi, tak jeho osudu ho môže zbaviť vrúcna a upokojujúca modlitba živých.

Ďalší veľmi dôležitý moment: ak človek, ktorý nás opustil, nežil životom Cirkvi, alebo vieme, že jeho život bol ďaleko od Božích prikázaní, milujúci príbuzní by mali venovať osobitnú pozornosť svojim vlastným dušiam. Všetci sme spojení s príbuznými, najbližšími ako súčasť jedného organizmu: **„A preto keď trpí jeden úd, spolu s ním trpia všetky údy; keď sa jednému údu dostáva oslavy, radujú sa s ním všetky údy“** /1 Kor 12, 26/. A ak naša milovaná osoba nemala čas niečo robiť v duchovnom živote, musíme sa o to postarať my žijúci. Týmto zachránime našu dušu a jej duši prinesieme veľký úžitok a upokojenie. Veľmi často sa stáva, že ľudia, ktorí chodili veľmi zriedka do chrámu a žili nedbanlivým, sekulárnym životom a stratili svojho blízkeho človeka, prišli

do chrámu a stali sa skutočnými pravoslávnyimi kresťanmi. Ich život sa úplne mení a vďaka smútku prichádzajú k Bohu. A, samozrejme, po celý svoj ďalší život sa modlia aj za svojich mŕtvych príbuzných. Božie cesty sú nevyspytateľné.

Je veľký rozdiel medzi veriacimi a ľuďmi stojacimi ďaleko od Cirkvi vo vnímaní straty svojich priateľov a blízkych. Raz som bol na poslednej rozlúčke so známym neurochirurgom. Bol to veľmi dobrý človek a náš Hospodin si ho povolal na vrcholy jeho lekárskej činnosti. Keď začali smútočné prejavy jeho prítomných kolegov, bolo možné pozorovať na ich tvárach zmätenosť a strach, ktorí v nich vyvolal náhly odchod ich priateľa. Takmer všetci považovali za svoju povinnosť začať: „Aká hrozná nespravodlivosť!...“ „Ako nás náhle opustil!...“ „Koľko ešte toho mohol urobiť!...“. Je zrejme, že takéto prejavy sústrasti nemôžu priniesť útechu príbuzným a priateľom, skôr vyvolávajú v nich väčší zármutok. Aj keď v nič neveríte, tak môžete o odchádzajúcom priateľovi alebo kolegovi povedať niekoľko láskavých a milých slov. Prečo sa to deje? Prečo sú ľudia takí zmätení tvárou v tvár smrti a vyhýbajú sa o tom aj hovoriť v každodennom živote? Zo strachu z neznámeho, smrť ich vystraší, nevedia čo ich čaká. Je niečo po smrti? Je tam život alebo žijeme iba v tomto hmotnom svete? Ako sa pripraviť na smrť a ako ju prijať? Pre neveriacich je to dosť ťažké. Dokonca aj zvrät: **„Nech mu zem bude ľahká“ - je spojená so základnou otázkou: je to naozaj všetko? Telo do zeme a ďalej nič, koniec?**

Smrť blízkych pre ľudí stojacích ďaleko od viery znamená beznádej, bolesť a utrpenie. Všetkému je koniec, už tu nemám milovaného, blízkeho človeka, život už pre mňa nemá zmysel. Tým nechcem povedať, že veriaci neľutujú stratu svojich blízkych, ale so smrťou zaobchádzajú inak. Smútok kresťana nie je taký pochmúrny, čierny, ale je svetlejší a ľahký. **My kresťania vieme, že človek žije naveky a smrť je iba odlúčením a jeho život pokračuje ďalej, ale v inej kvalite!**

Vieme, že sme v neustálom spojení putami lásky a modlitby. Nemôžeme povedať: „Bol človek a už ho niet“. Keď milujeme blízkeho človeka počas jeho života, tak ho milujeme aj po smrti. **„LÁSKA NIKDY NEPRESTANE“.** Naopak, proroctvá sa pominú, jazyky umlknú, poznanie sa pominie, hovorí apoštol Pavol /1Kor 13,8/. Keď som strácal svojich blízkych, vždy som mal pocit oddelenia a nie konca. Akoby odišli niekam ďaleko, ale nie navždy.

Prílišný zármutok je tiež neprijateľný, pretože nielen ničí našu dušu /skleslosť je jedným z ôsmich smrteľných hriechov/, ale tiež nám neumožňuje modliť sa za mŕtvych. V duši sklúčenej osoby sa vytvára prázdnota, akési vákuum, nemôže vôbec

nič robiť, nieto sa modliť. Ale náš blízky, ktorý nás opustil, potrebuje našu pomoc! A pochmúrna depresia nielenže mu nepomôže, ale dokonca prinesie utrpenie. Preto v záujme našich blízkych sa musíme snažiť upokojiť a všetku svoju silu vložiť do modlitby. **Najmä do 40. dňa potrebuje zosnulý naše vŕcne modlitby.**

Veľmi často si príbuzný zomrelého myslia, že keď nedajú najavo ostatným svoju bolesť a smútok, tak si všetci budú myslieť, že ich nemali rady. Preto niekedy môžeme vidieť na pohrebe srdcervúce náreky, hystériu a plač nad zosnulým. Najviac sú tieto prejavy charakteristické pre náš vidiek. Aké tu teda už môžu byť modlitby?! Skutočný smútok spravidla prichádza ticho a takmer nepostrehnuteľne pre ostatných.

Veľmi často sa stáva, že ľudia, ktorí dávajú veľmi zreteľne najavo svoju bolesť a smútok, egoisticky ľutujú sami seba a akoby si dávali otázku. „Čo bude s nimi teraz, keď prišli o človeka, ktorý im bol oporou a zárukou ich spokojného života?“

Tieto tradície boli zdedené z predkresťanského obdobia pohanských obradov a sú nezlučiteľné s našimi kresťanskými. **My, pravoslávni kresťania, musíme prijať náš smútok s kresťanskou nádejou. Sme presvedčení, že svojimi modlitbami zachraňujeme /spasíme/ seba a svojich blízkych, ktorí nás opustili. Veríme, že sa s nimi stretneme v inom živote a keď dorazia do nebeského Kráľovstva, tak sa tam budú za nás modliť.**

Poznámky:

* Marcus Ulpius Traianus / 53-117n.l / bol rímsky cisár, bežne slovensky nazývaný Traján, podporoval deti nemajetných rodičov a siroty. Zaviedol prídely potravín pre chudobných a vdovy. Patril do skupiny 5 dobrých cisárov. Za jeho vlády Rímska ríša dosiahla najväčší územný rozsah.

* Svätý Feofán Zatvornik - vlastným menom Georgij Vasilievič Govorov /1815 – 1894/, biskup, autor nespočetného množstva náboženských prác, 1988 kanonizovaný, ako askéta viery a zbožností mal hlboký vplyv na znovuzrodenie spoločnosti.

* Svätý Gregor I. Veľký /lat. Gregorius Primus Magnus/, tiež Gregor Dvojeslov alebo Gregor Dialogos, vlastným menom Gregorius /590, Rím - 12. marec 604 Rím/, bol rímsky pápež. Okrem najvyššej duchovnej funkcie sa stal známym ako cirkevný učiteľ, ako prvý mních sa stal pápežom.

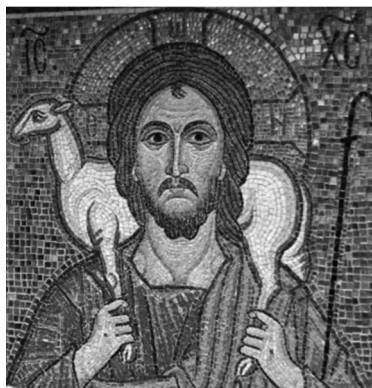
Zdroj: www.pravoslavie.ru

Preložil: Mgr. Mikuláš Šmajda

Asketizmus v prvotnej Cirkvi (1)

Asketické učenie prvotnej Cirkvi tvorí neodmysliteľnú súčasť pravoslávnej teológie. Pramení zo Svätého Písma, predovšetkým z Nového Zákona. Asketizmus prvotných kresťanov sa prejavoval v dodržiavaní prikázaní Isusa Christa a cvičení sa v cnostiach. Učenie Isusa Christa a svätých apoštolov napomohlo k vytvoreniu princípov, črt a foriem asketického spôsobu života. Isus Christos hovorí: „**Kto chce prísť za mnou, nech zaprie sám seba, berie svoj kríž deň čo deň a tak ma nasleduje**“ (Lk 9, 23). Myšlienka o nasledovaní Isusa Christa priamo poukazuje na asketický princíp duchovného napodobňovania Christa. Zdôrazňuje nevyhnutnosť askézy, prostredníctvom ktorej by sa mal človek priblížiť k Bohu.

Isus Christos - dobrý Pastier

Obeť Isusa Christa bola prinesená za celé ľudstvo. Všetci sme dostali možnosť spásy, možnosť jednoty človeka s Bohom na základe nekonečnej Božej lásky voči svojmu stvorenstvu. Človek môže dosiahnuť spásu prostredníctvom pôsobenia Božej blahodate a vlastného úsilia. Snahou kresťana, ktorá pramení z lásky k Christovi, by malo byť vyjadrenie vo svojej osobe života Isusa Christa cestou jeho nasledovania a napodobňovania.¹

Isus Christos ako aj samotní apoštoli boli pre prvotných kresťanov vždy vzormi v asketickom spôsobe života. Isus Christos prešiel cestu plného zrieknutia sa, naplnil Božiu vôľu vo vzťahu k človeku, svojou askézou cez kenózu vrátil ľudstvo do prirodzeného vzťahu s Bohom. Svätý Ján Damaský vyzdvihuje kenózu Isusa Christa a hovorí, že Boží Syn je Filantropom, ktorý sa stáva pre človeka príkladom poslušnosti, bez ktorého nie je možné dosiahnuť spásu.² Poslušnosť Božieho Syna vo vzťahu k Bohu Otcovi je vyjadrená predovšetkým vo vtelení, čo potvrdzuje svätý apoštol Pavol v liste filipským kresťanom: „**Isus Christos, ktorý mal podobu Božiu a svoju rovnosť s Bohom nepokladal za lúpež, ale vzdal sa hodnosti, vzal na seba podobu služobníka, podobným sa stal ľuďom a keď sa zjavil ako človek, ponížil sa a bol poslušný do smrti, a to až do smrti na kríži**“ (Flp 2, 6 - 8).

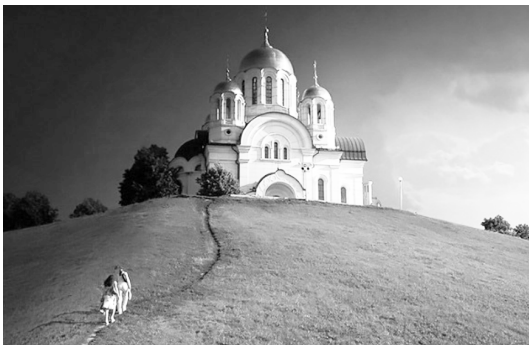
Cesta kresťana k spásu a zbožšteniu je spojená s jeho neustálym duchovným zápasom a zdokonaľovaním. Apoštol Pavol v liste filipským kresťanom jasne poukazuje na duchovný zápas človeka: „**Nie že by som ho už bol dosiahol, alebo že**

¹ Pozri ПОНОМАРЕВ, П.: *Догматические основы христианского аскетизма по творениям восточных писателей-аскетов IV века*. Казань 1899, s. 114 - 124.

² Pozri Точное изложение православных веры, III, 1. In: ИОАНН ДАМАСКИН: Полное собрание творений св. Иоанна Дамаскина. Том I. С.-Петербург 1913, s. 241.

by som už bol dokonalý, ale bežím, aby som sa ho niekedy zmocnil, ako sa aj Isus Christos zmocnil mňa. Bratia, ja si nenamýšľam, že som sa už zmocnil. Ale jedno robím: zabúdam na to, čo je za mnou, a uháňam za tým, čo je predo mnou. Bežím k cieľu, za víťaznou cenou nebeského povolania Božieho v Isusovi Christovi. A všetci dokonali takto zmýšľajme!” (Flp 3, 12 - 15).

Prvotní kresťania až do Milánskeho ediktu v roku 313, ktorí sa usilovali žiť asketickým životom, boli najčastejšie nazývaní askétami alebo pustovníkmi. Pomenovanie askéta v prvých troch storočiach kresťanstva bolo spojené predovšetkým s osobami, ktoré neustále prebývali v modlitbe a často boli prítomní na bohoslužbách. Vyjadrením takejto askézy bola prorokynja Anna, ktorá v modlitbe a pôste slúžila Bohu až do hlbkej staroby (Lk 2, 36 – 38). Podobne aj svätý apoštol Jakub neustále prebýval v modlitbe až do poslednej chvíle svojho života. Cirkevný historik Euzébios Cézarejský tvrdí, že svätý apoštol Jakub žil svätým životom už od lona svojej matky. Nikdy nepil víno ani siker, nejedol nič živočíšne a nestrihal si vlasy. Bolo mu dovolené vchádzať do svätyne jeruzalemského chrámu. Často ho videli v chráme, ako neustále klačí a modlí sa za spásu ľudstva.³

Cesta človeka do chrámu

Podľa Svätého Písma duchovný rast človeka sa môže realizovať prostredníctvom pôstu (Lk 2, 37), života v čistote (Mt 19, 11 - 12; 1Kor 7, 8, 24 – 28, 32 - 34) a nezištnosti (Mt 19, 21; Mk 10, 21), čo sa stalo každodennou praxou prvotných kresťanov. Uvedené atribúty boli základnými črtami asketického spôsobu života prvotnej Cirkvi. Vo všeobecnosti v prvotnej Cirkvi askétami boli nazývaní tí, ktorí sa cvičili v pôste a modlitbe. Post sám osebe nie je cnosťou, ale len dobrým základom pre ďalšie cnosti. Za askétov často považovali i tých, ktorí sa obzvlášť vyznačovali dobročinnosťou. Napríklad tí, ktorí celý svoj majetok dali na úžitok Cirkvi a chudobným. Črta asketizmu, kde hlavnou cnosťou je nezištnosť, má svoje počiatky v prvotnej cirkevnej obci v Jeruzaleme, kde „**množstvo veriacich bolo jedno srdce a jedna duša: a nikto z toho, čo mal, nič nepokladal za svoje, ale všetko im bolo spoločné**“ (Sk 4, 32). Už samotný Isus Christos poučoval apoštolov, aký by mali mať vzťah k majetku a celkovo k materiálnym veciam. Vyzýval ich, aby sa zriekli majetku skôr, ako začnú vykonávať misijnú činnosť, ako začnú hlásať Evanjelium pravdy a približujúce sa Kráľovstvo nebeské, preto hovoril: „**Neberte si do opaskov**

³ Pozri ВСЕВИЙ ПАМФИЛ: Сочинения Евсевия Памфила. Том I. Церковная история, II, 23. Санктпетербургъ 1848, s. 102 – 103.

ani zlata, ani striebra, ani medených peňazí, ani len kapsu na cestu, ani dve košeľe, ani obuv, ani palicu, veď hoden je pracovník svojej stravy“ (Mt 10, 9 - 10). S podobnou myšlienkou sa stretneme v spise Didachi, ktorý je jednou z prvých písomných kresťanských pamiatok poapoštolského obdobia. V spise Didachi sa tiež hovorí o zrieknutí sa materiálnych vecí, respektíve o nezištnosti hlásateľov Evanjelia, ktorými boli putujúci proroci. Proroci v poapoštolskom období, podobní apoštolom, prechádzali z jednej cirkevnej obce na inú a učili ľud evanjeliovým pravdám s cieľom upevnenia viery v Isusa Christa. V spise Didachi sa o nich hovorí nasledujúce: **„Voči apoštolom a prorokom, v súlade s prikázaním Evanjelia, čiňte takto: Nech každý apoštol, ktorý k vám prichádza, je prijatý ako Pán. Nech sa nezdrží viac ako jeden deň; v prípade potreby môže zostať aj ďalší; ak ostane tri dni, je falošný prorok. Ak apoštol odchádza, nemal by brať nič okrem chleba (nevyhnutného) do (ďalšieho) nocľahu; ak žiada peniaze, je falošný prorok“**⁴.

V prvej Cirkvi aj vdovy boli považované za osoby, ktoré žijú asketickým spôsobom života a ktorých kresťania mali vždy vo veľkej úcte. Túto skutočnosť nám potvrdzuje apoštol Pavol v Prvom liste Timotejovi: **„Vdovy, ktoré sú skutočne vdovy, maj v úcte. Ale ak má niektorá vdova deti alebo vnúčatá, nech sa predovšetkým ony učia mať úctu voči svojej rodine a odplácať rodičom svoj dlh, lebo to je milé pred Bohom. Tá, ktorá je naozaj vdovou a je osamelá, dúfa v Boha a dňom i nocou vytrvalo prosí a modlí sa“** (1Tim 5, 3 - 5).

Použitá literatúra:

Антология. Раннехристианские отцы Церкви. (Русский перевод: П. Преображенский). 1. vydanie. Брюссель 1978.

ИОАНН ДАМАСКИН: Полное собрание творений св. Иоанна Дамаскина. Том I. 1. vydanie. С.-Петербург 1913.

ПОНОМАРЕВ, П.: Догматические основы христианского аскетизма по творениям восточных писателей-аскетов IV века. 1. vydanie. Казань 1899.

ЕВСЕВИЙ ПАМФИЛ: Сочинения Евсевия Памфила. Том I. Церковная история. 1. vydanie. (Русский перевод с греческого при Санктпетербургской духовной академии: архимандрит Аввакум.) Санктпетербург 1848.

Prot. Vasyľ Kuzmyk

⁴ УЧЕНИЕ ДВЕНАДЦАТИ АПОСТОЛОВ XI, 3-6. In: Антология. Раннехристианские отцы Церкви. Брюссель 1978, s. 22 – 23.

HISTÓRIA PRAVOSLÁVNEJ CIRKEVNEJ OBCE V KOMÁRNE

Medzi pravoslávnych Srbov v Komárne začínajú prichádzať prví mnísi začiatkom 16. storočia. Prvý pravoslávny chrám v meste Srbi postavili začiatkom 16. storočia, čomu nasvedčuje zachovaná mosadzná pečať Srbskej pravoslávnej cirkevnej obce, na ktorej sa píše dátum 17. máj 1511. Výstavbu chrámu, zasväteného Uvedeniu Presvätej Bohorodičky do chrámu organizovali mnísi z monastiera Chilandar. Predpokladá sa, že pomenovanie chrámu v Komárne priamo súvisí s chrámom Chilendarského monastiera, ktorý je posvätený tomu istému sviatku; a to symbolizuje duchovnú spätosť srbského národa v širokom balkánsko-panónskom priestore.

Pri rozširovaní komárňanského opevnenia bol starý chrám zbúraný v roku 1648 a začal sa budovať nový. Tento chrám sa znova stal obeťou prestavby mesta, bol teda zbúraný a v roku 1665 bol vybudovaný nový.

Pravoslávna cirkevná obec v Komárne bola začlenená do Pečského patriarchátu Srbskej pravoslávnej cirkvi roku 1609.

Zhromaždenie Pravoslávnej cirkevnej obce v Komárne sa začiatkom roku 1753 rozhodlo vybudovať nový chrám, „lebo starý chrám, tesný a náchylný k pádu, sa zbúra, len čo sa nový vybuduje“. K tomuto dielu dostali súhlas príslušného budínskeho biskupa Dionisija Novakoviča.

Proti iniciatíve komárňanských Srbov vybudovať nový chrám sa energicky postavil ostrihomský arcibiskup, ktorý vo svojej sťažnosti na Uhorskú dvornú kanceláriu 11. marca 1753 uviedol, že Srbi chcú vybudovať nový chrám, čo im treba zakázať, lebo to obmedzuje jeho práva ako ochrancu katolíckeho vierovyznania v Uhorsku. Aby za každú cenu znemožnil výstavbu srbského chrámu v Komárne, ostrihomský arcibiskup všetkým svojim cechovým majstrom zakázal prijať prácu na výstavbe svätostánku.

Ako odpoveď na konanie ostrihomského arcibiskupa komárňanskí Srbi urobili protest, ktorý zaslali Ilýrskej dvornej deputácii. Táto inštitúcia bola určitým spôsobom ministerstvom pre srbské veci. Založená bola v roku 1747 a za tri desaťročia svojho existovania prispela k uskutočneniu početných reforiem v cirkevnom, školskom a politickom živote Srbov a ostatných pravoslávnych veriacich v habsburskom cisárstve. V kompetencii Deputácie boli aj otázky výstavby srbských pravoslávnych chrámov, teda aj komárňanského chrámu. Ilýrska dvorná deputácia upovedomila Uhorskú

dvornú kanceláriu, že ostrihomský arcibiskup nemôže byť obmedzený vo svojich právach, lebo srbský národ nie je pod jeho jurisdikciou, ale má svoju vlastnú cirkevnú autoritu.

Cisárovná Mária Terézia žiadala od karloveckého metropolitu Pavla Nenadoviča, aby okamžite nariadil zastaviť výstavbu chrámu v Komárne, so zreteľom na to, že na to nie je povolenie, čo aj urobil. Od metropolitu sa tiež žiadalo, aby čo najprísnejšie napomenul biskupov, aby sa bez cisárskeho vedomia a povolenia „nepúšťali do výstavby chrámov“, čo sa vzťahovalo aj na komárňanský.

Medzičasom Srbi z Komárna podali sťažnosť cisárovnej Márii Terézii proti konaniu ostrihomského arcibiskupa v súvislosti s výstavbou chrámu na mieste úplne zruinovaného starého. Popierali, že vôbec niekedy pristúpili na úniu, a preto tvrdenie ostrihomského arcibiskupa o svojej jurisdikcii nad nimi je bez akéhokoľvek právneho podkladu. Vo svojom liste cisárovnej metropolita Pavle Nenadovič zvlášť vyzdvihol, že ide o výstavbu nového chrámu namiesto starého, a preto žiada, aby sa Srhom povolilo vystavať „nový a väčší kostol, bez ohľadu na materiál a tvar“.

15. novembra roku 1753 Uhorská miestodržiteľská rada oznámila uznesenie cisárovnej Márie Terézie, adresované obyvateľom Komárna ako aj ostrihomskému arcibiskupovi, ktorým sa povoľuje výstavba srbského chrámu, ale za vyslovenej podmienky, že sa starý chrám zbúra, len čo nový bude spôsobilý na bohoslužby.

Nový chrám sa staval v čase, keď sa po presťahovaní šajkárov do Báčky počet srbského obyvateľstva v Komárne podstatne znížil. Medzitým dobré meno Komárňanov v srbskom svete, ako aj prekážky, ktoré im predstavitelia katolíckej cirkvi kladli pred začiatkom výstavby, keď namiesto starého dreveného chrámu, krytého šindľom, bolo treba budovať barokový chrám, spôsobili, že príspevky dochádzali tak z Komárna, ako aj z iných miest. Zaznamenaní sú prispievatelia z Budína, Pešti, Sentandreja,

Nového Sadu, Trnavy, Bratislavy, Taty, Gyöngyösu, Kisbéru atď.

Súčasný pravoslávny chrám v Komárne sa začal stavať v roku 1754, v čase, keď budínsky biskup Dionisije Novakovič posvätil jeho základný kameň. Chrám bol vybudovaný v roku 1756. Počas veľkého zemetrasenia v roku 1763, keď Komárno ťažko trpelo, bol chrám čiastočne poškodený, ale v roku 1770 bol obnovený. Ikonostas bol zhotovený v roku 1782. Vy-

Pravoslávny chrám v Komárne

budovaný bol „námahou a izvidenijem pravoslávnych kresťanov komárňanských“. Najbohatší Komárňania a tiež obyvatelia iných srbských osád vyčleňovali značné sumy peňazí, čo sa aj zapisovalo do Parusie. Súčasný výzor chrámu v Komárne sa datuje z roku 1851. Po veľkom požiari v septembri 1848 zhorela chrámová veža a zničené boli zvony. Vybudovaná bola nová veža, ktorá ostala pokrytá jednoduchou kupolou. Nové zvony objednali členovia starej srbskej komárňanskej rodiny Budi-mac (Budai).

V pravoslávnom chráme v Komárne sa zachovali cenné sakrálné predmety, ktoré svedčia o bohatom kultúrnom dedičstve tejto vzdialenej srbskej enklávy.

Najstarší z nich je Komárňanský typikon, vlastne jeruzalemská ústava sv. Sávu Osvieteného z prvej polovice 14. storočia. Je to jedna z najstarších srbských kníh na panónskej pôde, napísaná „pekným ústavným písmom srbskej redakcie, najlepšou prepisovačskou technikou“.

Výnimočnú kultúrno-historickú hodnotu má Komárňanské evanjelium z prvej polovice 16. storočia, ktoré spolu so Štvorevanjeliom Krušedolského monastiera a Peckým apoštolom tvoria najcennejšie diela valašsko-moldavských dielní.

V prvej polovici 16. storočia boli pre potreby komárňanského pravoslávneho chrámu obstarané Rukopisné bohoslužobné mineje. Záznamy na nich majú výnimočnú historickú hodnotu, lebo odzrkadľujú život srbskej duchovnej komunity v Komárne.

Komárňanská plaščanica, vyhotovená jerodiakonom Makarijom, je „nenahraditeľná historicko-umelecká pamiatka, ktorá s ostatnými dielami predstavuje kultúrne výdobytky Komárňanov, ale aj oveľa širšie – Srbov v Uhorsku v 17. storočí“. Usudzuje sa, že ikonografické predlohy boli prinesené z monastiera Studenica pred Veľkým sťahovaním a že plaščanica bola vyhotovená v treťom roku po sťahovaní.

V komárňanskom chráme sa zachovala aj Šajkárska vlajka z roku 1654, ktorú „komárňanským, ostrihomským, rábskym, a prešporským zjednoteným šajkárom“ daroval viedenský dvor. Srbská šajkárska vlajka stáročia viala na komárňanskej pevnosti.

Počas stáročí sa dostalo do vlastníctva cirkevnej obce veľmi mnoho cenných devocionálií a predmetov chrámového vybavenia, časť z nich bola vystavená aj na svetovej výstave v r. 1873 vo Viedni a r. 1900 v Paríži. V roku 2016 boli niektoré predmety z chrámového múzea vystavené na výstave „Poklady gotiky Slovenska“ v prezidentskom paláci v Ríme. Ikonostas,

**Interiér Pravoslávneho chrámu
v Komárne**

príznačný pre chrámy východného kresťanstva, ktorý oddeľuje oltár od chrámovej lode, je dobový (1775) a bohato ozdobený v štýle rokoko; spomedzi jeho ikon sú najcennejšie hlavné ikony základného radu, ktoré pochádzajú z predchádzajúceho chrámu z r.1660. Veľmi vzácne sú lavice (stallá), obklopujúce chrámovú loď, ktoré cirkevná obec kúpila na dražbe z kamaldulského kláštora v Majkpuszte (Maďarsko). Umelecké rezby lavicovej zostavy sú prácou Franza Xavera Seegeny, sochára z Viedne z r.1763. V chrámovej lodi sa nachádzajú tiež stojany pre ikony a biskupský trón, štýlovo obdobné s ikonostasom a ikona žertveníka (1660) v oltári. Na dvore vľavo od bočného vchodu je hrobka generála a rytiera Davidoviča, a vpravo sa nachádza hrobka tabulárneho sudcu a obchodníka s obilím Jána Domonkoša, ktorého osoba poslúžila vzorom pre maďarského spisovateľa Jókaiho na sformovanie postavy hlavného hrdinu z románu Zlatý človek.

Koncom 60. rokov v chráme bolo zriadené múzeum, ale od r. 1998 znova slúži chrám pre bohoslužby.

Jerej Miroslav Krutský

V Jeruzalemskom chráme Zmŕtvychvstania Isusa Christa zišiel blahodatný oheň

V sobotu 18. apríla 2020 v Chráme Zmŕtvychvstania Isusa Christa v Jeruzaleme nad Božím hrobom, v ktorom bol pochovaný a vstal z mŕtvych Isus Christos, zišiel blahodatný oheň. Udialo sa to v tzv. kovuklii (kaplnke) uprostred Chrámu Vzkriesenia v Jeruzaleme v sobotu pred pravoslávnu Paschou o 13:50 hod. stredoeurópskeho času. Tohto roku bohoslužby Bielej Soboty v Jeruzaleme boli vykonávané

za prísnych hygienických opatrení spojených s pandémiou Covid-19, a bez účasti pútnikov.

Pravoslávny jeruzalemský patriarcha Teofil III., ktorý predsedal bohoslužbe, vstúpil do kaplnky ku hrobu. Po jeho modlitbe zišiel z neba oheň, ktorý mu zapálil 33 sviečok

(podľa počtu Christových rokov). Tento oheň prvé minúty po zidení vôbec nepáli. Blahodatný oheň bol následne lietadlami rozvášaný do celého sveta, aby ním boli zapálené sviečky a lampy v pravoslávnych chrámoch po celom svete počas paschálnych sviatkov. Vynesenie paschálneho ohňa z hrobu symbolizuje východ „Pravého Svetla“ z hrobu – zmŕtvychvstaleho Isusa Christa.

Zdroj: internet.

Oficiálna cesta konštantínopolského patriarchu Bartolomeja do USA bola kvôli pandémie odložená

Tohtoročný naplánovaný 45. kongres duchovenstva a veriach Gréckej archiepiskopie Ameriky a oficiálna vizitácia konštantínopolského patriarchu Bartolomeja v Spojených štátoch boli kvôli epidémii koronavírusu odložené na neskorší termín. Členov Posvätnej synody archiepiskopie Ameriky o tom informoval arcibiskup Elphidiforos (Lambriniadis). Podľa hierarchu sa rokuje o nových termínoch uskutočnenia Kongresu, ktorý bude pravdepodobne preložený

na budúci rok, a „hneď ako prijmeme definitívne rozhodnutie, dáme vám vedieť“ – povedal pre médiá arcibiskup Elphidiforos.

Striktné opatrenia zavedené v dôsledku pandémie koronavírusu ovplyvnia aj promócie na Teologickej škole Svätého Kríža v Amerike, ktoré sa budú tento rok konať online. „O vizitácii ekumenického patriarchu za daných okolností nie je nemožné ani hovoriť, pretože na jednej strane musíme chrániť našich študentov a našich pracovníkov, a na strane druhej, aj samotného ekumenického patriarchu, ktorý už má 80 rokov,“ uviedol arcibiskup Elphidiforos, predstaviteľ archiepiskopie Konštantínopolského patriarchátu v Amerike.

Zdroj: <https://spzh.news/ru/news/69958-vizit-patriarkha-varfolomeja-v-ssha-otlozhili-iz-za-epidemii-smi>

Prosia kresťanov, aby sa modlili za sýrskych metropolitov unesených pred 7 rokmi

22. apríla 2020 pravoslávny antiochijský patriarcha Ján X. a sýrsko-jakobitský patriarcha Ignatios Mar Efrem II. vyzvali kresťanov, aby sa aj naďalej modlili za hierarchov unesených pred siedmimi rokmi, o ktorých stále nie sú k dispozícii spoľahlivé informácie. Text spoločného vyhlásenia predstaviteľa Antiochijskej pravoslávnej cirkvi a predstaviteľa Sýrsko-jakobitskej cirkvi bol uverejnený v Orthodox Times. Vo vyhlásení je vyjadrené poďakovanie všetkým, ktorí sa v roku 2013 „na humanitárnej, informačnej, diplomatickej a politickej úrovni“ usilovali o nájdenie unesených - pravoslávneho metropolitu Pavla (mladšieho brata patriarchu Jána X.) a sýrsko-jakobitského metropolitu Gregora Jukhana Ibrahima.

Patriarchovia sa obrátili s prosbou o modlitby ku všetkým kresťanom za oslobodenie metropolitov a ostatných unesených. „Dnes, pri pohľade na fotografiu dvoch biskupov - našich bratov, ktorí sa neustále modlia za nás všetkých, prosíme všetkých veriacich, nech sú kdekkoľvek, aby sa za nich v priebehu tohto týždňa modlili. Prosíme o modlitbu za dvoch biskupov a za každého uneseného, nezvestného, vysídleného, každého, kto sa ocitol v beznádejnej situácii, aby v Christovom kríži našli nádej a útechu, a tiež získali silu v Jeho slávnom a víťaznom Zmŕtvychvstaní... Bratia, modlíme sa s Vami spoločne. Nech naše srdcia horia ako lampy v našich príbytkoch pred Pánom Christom, ktorý vstal z hrobu. V duchu paschálnej nádeje modlíme sa za pokoj v tomto svete a za prepustenie všetkých unesených“, - uviedli patriarchovia v spoločnom vyhlásení.

Podľa správy SPŽ z 22. apríla 2013 obidvaja biskupi vycestovali spoločne s cieľom rokovať o prepustení dvoch kňazov - arménsko-katolíckeho Michela Kayala a pravoslávneho Mahera Mahfuza, ktorých uniesli džihádisti. Počas cesty bolo auto prepadnuté. Vodič bol postrelený do hlavy a biskupi boli odvedení neznámym smerom. Žiadna s militantných skupín sa k únosu neprihlásila.

V januári 2020 tím expertov na čele so sýrskym novinárom Mansurom Salibom, ktorý hľadal unesených hierarchov, vyhlásil, že v roku 2016 boli obidvaja metropolití zabití militantmi skupiny Nur al-Din al-Zenki. Podľa nich hierarchov násilne nútili prijať islam, preto boli umčení k smrti. Oficiálne vyšetrovanie únosu metropolitu Pavla a metropolitu Gregora nebolo uzavreté, pretože neboli nájdené telá nezvestných biskupov.

Zdroj: <https://spzh.news/ru/news/70755-hristian-prizvali-molitysy-a-pohishhennyh-7-let-nazad-sirijских-mitropolitah>

Rumunská pravoslávna cirkev oslavuje 135. výročie autokefálie

V sobotu 25. apríla 2020 Rumunská pravoslávna cirkev oslávila 135. výročie svojej autokefálie, ktorú dostala od Konštantínopolského patriarchátu v roku 1885. Rumunská pravoslávna cirkev vyhlásila svoju autokefáliu už v roku 1865, ale Konštantínopolský patriarchát to hneď neuznal. Po získaní nezávislosti krajiny v roku 1877 a jej vyhlásení za kráľovstvo v roku 1881 sa zintenzívnili pokusy o uznanie autokefálie cirkvi.

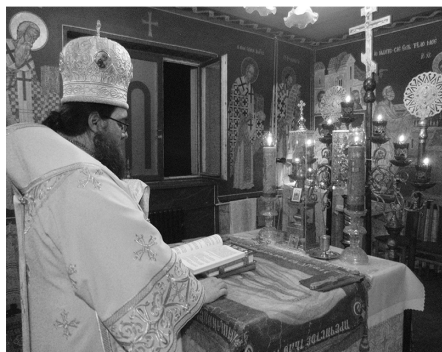
23. novembra 1882 Posvätná synoda Pravoslávnej cirkvi kráľovstva Rumunska vydala Synodálne vyhlásenie, podpísané všetkými rumunskými biskupmi, v ktorom boli zdôraznené potreby samostatnosti Rumunskej pravoslávnej cirkvi. 25. apríla roku 1885 Bukurešť získala Tomos o autokefálii, podpísaný konštantínopolským patriarchom Joachimom IV. (1884 - 1886).

Rumunská pravoslávna cirkev si zároveň v roku 2020 pripomína aj 95. výročie povýšenia na úroveň patriarchátu, ku ktorému došlo v roku 1925.

Zdroj: <https://basilica.ro/en/romanian-orthodox-church-marks-135th-anniversary-of-autocephaly/>

Pripravil: **Prot. Vasyl' Kuzmyk**

Metropolita Rastislav oslávil v Prešove sviatok Christovho Vzkriesenia

V nedeľu 19. apríla 2020 Jeho Blaženosť Rastislav, arcibiskup prešovský a metropolita českých krajín a Slovenska, spolu s archidiakonom Maximom (Durilom) slúžil v Kaplnke sv. Jána Teológa v Pravoslávnom kňazskom seminári Prešovskej univerzity v Prešove Utreňu Zmŕtvychvstania a Liturgiu sv. Paschy. Bohoslužby sa konali z dôvodu epidémie nového koronavírusu za prísnych hygienických opatrení a bez účasti širšej verejnosti v súlade s nariadením hlavného hygienika SR.

„Sé voístinnu vseprázdnnstvennaja sijá i spasitel'naja nóšč, v nŕže Spás, plótiju usnúv jáko mŕtv, tridnéven voskrése ot hróba! V túto noc náš Spasitel, Ten, ktorého telo sme na Velký piatok videli v hrobe, necháva svoj hrob prázdny. V našej histórii - od počiatku, odkedy my ľudia existujeme, až po dnešný deň - niet udalosti, ktorá by bola porovnateľná so Zmŕtvychvstaním Christa. V Jeho Vzkriesení - víťazstve života nad smrťou - dostali ľudské dejiny svoj nový začiatok. Práve preto je Pascha Sviatkom sviatkov, Slávnosťou slávností, začiatkom nového cirkevného roka a počiatkom nových dejín ľudstva, ktoré začali písať učeníci Christa - práve tí učeníci, ktorí sa na Velký piatok rozutekali a i v tento Velký deň sa ustráchaní schovávali. Čoskoro však nastane chvíľa, kedy naplnení a posilnení blahodaťou Svätého Ducha rozídu sa po celom svete hlásať zvesť o tom, že Christós voskrése! Christos vstal z mŕtvych! - a roznesú túto zvesť až na kraj sveta,“ týmito slovami začal svoj sviatočný príhovor vладыka.

Christos svojím Zmŕtvychvstaním zvíťazil nad diablom, pôvodcom hriechu a smrti človeka - čelovikoubýjcem iskoní, ako ho On sám nazval - vrahom človeka odne-pamäti.

„Našich prarodičov zbavil diabol rajskej blaženosti. Dostal ich do stavu, v ktorom dnes žijeme všetci - stavu hriechu, všemožných vášní a závislostí, završovaných smrťou. Osud človeka, ak ho porovnáme s ostatnými tvormi, ktoré žijú na tomto svete, je omnoho ťažší a strašnejší práve v tom, že kým napr. zvieratá si skutočnosť, že raz zomrú, neuvedomujú - my ľudia už od prvých okamihov, keď začíname vnímať tento svet a všímať si jeho krásy, narážame na fenomén smrti a musíme sa vysporiadať s faktom vlastnej pomínutelnosti. Mnohí rodičia mnohokrát už od malých detí, napr. v prípade smrti blízkych príbuzných, dostávajú veľmi ťažké otázky: „Prečo starý otec alebo stará mama nehybne leží - prečo nás nevníma, prečo nič nehovorí?“ - pýtajú sa deti. A dostávajú rôzne odpovede. „Starkí spia“ alebo „odišli ďaleko“, - povedia rodičia dieťaťu, aby sa netrápilo, nežiaľilo a zabudlo. Lenže toto zabudnutie nie je

skutočným víťazstvom nad smrťou - je to len otupenie uvedomovania si bolesti, ktorú v sebe nosíme všetci. Pravým víťazstvom nad smrťou je Christovo Zmŕtvychvstanie, ktoré v tento deň oslavujeme," - doplnil vladyka.

Udalosť Christovho Vzkriesenia by sme podľa jeho slov mali vnímať s podobnou radosťou ako ľudia, ktorí po dlhej plavbe loďou uzreli zem.

„Kedysi sa Krištof Kolumbus preplavil cez Atlantický oceán až do Ameriky. Tak vtedy ako i dnes je to dlhá plavba - bola to preňho i pre jeho posádku vyčerpávajúca cesta. Nevieme si ani len predstaviť radosť ľudí, ktorí po dlhých mesiacoch plavby konečne uvideli zem. Pobehovali po palube sem a tam a kričali: „Zem! Zem!“ Sv. Filaret Moskovský hovorí, že v dnešný deň, na sviatok Paschy, by sme sa mali my ľudia podobne radowať a volať: „Nebo! Nebo!“ – lebo naozaj, cez Christovo Zmŕtvychvstanie sa nám, smrteľným ľuďom, otvorila perspektíva večného života.“

„Ktorýsi múdry človek povedal, že z niekdajšej rajskej blaženosti nám na tomto svete zostali len tri veci – detský smiech, krásny spev a rozkvitnutá príroda. Niekedy sa mi zdá, že v súčasnosti robíme všetko preto, aby zmizli i tieto tri posledné „pripomienky“ Raja. Detský smiech a ľudský spev už nie je počuť tak často a hlasno, ako tomu bolo kedysi - a príroda ešte nikdy nebola tak zdevastovaná a znečistená, ako je v poslednej dobe," povedal metropolita Rastislav.

„Keďže sviatok Vzkriesenia je sviatkom znovuoobnovenia, chcel by som každému z nás zaželať, aby sme silu prekonávať skúšky, ktoré nás v našom živote nevyhnutne postretnú, nachádzali u nášho Spasiteľa – Pána Iisusa Christa, ktorý vstal z mŕtvych. Nech blahodať prázdneho Christovho Hrobu osvetľuje kroky každého z nás na našej pozemskej ceste až do víťazného konca!“ – týmto sviatočným prianím zakončil svoj príhovor vladyka.

V závere sv. Liturgie po zaambónovej modlitbe požehnal paschálne pokrmy.

Zdroj: Tlačové oddelenie Úradu Prešovskej pravoslávnej eparchie v Prešove

Nezúfajme. Boh nás nikdy neopúšťa...

Christos voskrese! Drahí bratia a sestry v Christu!

Napriek pretrvávajúcej situácii s koronavírusom sme pravoslávni veriaci so Sloviniek s modlitbou a pôstom očakávali sviatok Vzkriesenia Isusa Christa. Nevedeli sme si predstaviť, ako to bude, čo nás čaká a ako budeme sláviť sviatky. Rozhodli sme sa všetko, čo príde, prijať s o to väčšou láskou a pokorou...

Boh nás neopustil, ba naopak, prejavil svoje milosrdenstvo. V rodinných kruhoch modlitebne sme slávili sviatky Paschy. Paschálne pokrmy nám individuálne posvätil náš o. Miroslav. V hĺbke našich sŕdc sme očakávali blahodatný oheň z Božieho hrobu z Jeruzalema, ktorý nám, pravoslávnym veriacim na celom svete, Boh požehnal aj tento rok. Božia láska je tak veľká, že aj pri hraničných obmedzeniach pri vstupe na územie Slovenskej republiky spojených s COVID-19 máme blahodatný oheň v mnohých našich chrámoch a domácnostiach, čo nám dodalo nádej na lepší život

v tomto zložitom období aj v našom každodennom kresťanskom živote.

Preto, drahí bratia a sestry, dovoľte mi sa aj touto cestou, prostredníctvom našej cirkevnej tlače, podeliť s našou skúsenosťou vnímania a slávenia tohtoročnej Paschy, a z celého srdca vyjadriť svoju radosť z prežitia sviatkov Vzkriesenia Isusa Christa. **Chcem povzbudiť všetkých pravoslávnych veriacich na Slovensku, aby sme**

nikdy nezúfali, ani v najzložitejších okamihoch nášho života, ale, naopak, aby sme sa vždy obracali na Božiu pomoc, vytrvali v modlitbách a nikdy sa nevzdávali. Boh nám všetkým pomôže a požehná. Všetkým veriacim prajem hlavne hojnosť Božej blahodate a pevné zdravie.

S láskou a úctou brat Pavol Šomšák zo Slovíniek

PodĎakovanie za dlhoročné pôsobenie na ÚPPE ER v Prešove

Vo štvrtok 30. apríla 2020 ukončila svoje 20-ročné pôsobenie vo funkcii mzdovej účtovníčky Úradu Prešovskej pravoslávnej eparchie – Eparchiálnej rady v Prešove pani Anna Dorková, ktorá predtým 28 rokov pracovala na Úrade geodézie, kartografie a katastra SR v Prešove.

V prítomnosti všetkých zamestnancov Úradu jej arcibiskup prešovský a metropolita českých krajín a Slovenska Rastislav poďakoval za jej dlhoročné pôsobenie na úrade a najmä za zodpovedný a obetavý prístup k svojim pracovným povinnostiam. Jej ochota pomôcť a ústretovosť voči duchovným, boli mnohokrát nad rámec pracovnej náplne.

„Na roky uplynulé, ktoré ste strávili medzi nami, pamätajte v dobrom – a budúce roky Vašho života nech naplní Boh svojim požehnaním,“ zaželel jej vladyka.

„Počas svojho života som pracovala u dvoch zamestnávateľov. Na Úrade geodézie bolo úplne iné osadenstvo, čo sa týka kolektívu. Skutočnosť, že som mohla pracovať na ÚPPE ER v Prešove, mi veľmi pomohla v duchovnom živote. Boli to krásne roky môjho života, na ktoré budem rada spomínať,“ povedala počas rozlúčky Anna Dorková a poďakovala sa vladykovi Rastislavovi, vedeniu úradu, ako aj všetkým kolegom a kolegyniam za to, že s nimi mohla spolupracovať.

Do ďalších rokov života na zaslúženom odpočinku jej vладыka Rastislav spolu so zamestnancami Úradu poprial mnoho radostných chvíľ v kruhu rodiny, príbuzných, priateľov a známych. Jej nástupkyňi Ing. Mgr. Tatiane Pavlučukovej takisto zaželaľ mnoho trpezlivosti a úspechov na novom pôsobisku.

Zdroj: Tlačové oddelenie Úradu Prešovskej pravoslávnej eparchie v Prešove

Náš jubilant prot. Mgr. Pavol Kačmár

16.5.2020 oslávi prot. Pavol Kačmár svoje životné jubileum 55 rokov života. Vyrastal v rodine pravoslávneho kňaza mitr. prot. Jána Kačmára. Po skončení strednej školy s maturitou sa zapojil do civilného života. Na volanie Hospoda Boha do práce na nive Christovej v roku 2002 nastúpil na Pravoslávnu bohosloveckú fakultu Prešovskej univerzity v Prešove, ktorú úspešne ukončil v roku 2007. 20. júna 2005 bol vysoko-preosvieteným vладыkom Jánom, arcibiskupom prešovským a Slovenska, v chráme svätého Alexandra Nevského v Prešove, vysvätený za diakona. O dva roky neskôr, 5. augusta 2007 prijal chirotoniu na kňaza z rúk Jeho Preosvietenosti Tichona komárňanského, pomocného biskupa pre správu prešovskej eparchie, v chráme Presvätej Trojice vo Svidníku.

Po prijatí svätej tajiny kňazstva začal svoju dušpastiersku činnosť 1. októbra 2007 na Pravoslávnych cirkevných obciach Pstriná, Miroľa a Bodružal. Od 1. marca 2009 pôsobí na Pravoslávnej cirkevnej obci Ladomirová.

Tento blahodarný deň, 16. máj 2020, si pripomenieme, milý otče Pavol, spolu s Vami, Bohom požehnané 55. narodeniny, 15 rokov od vysviacky za diakona, 13 rokov od vysviacky za kňaza a 11 rokov pôsobenia v našej PCO.

Po uplynulých rokoch Vášho pôsobenia v našej PCO, vďaka Vašej iniciatíve, dokončili sme začatú rekonštrukciu farskej budovy, uskutočnili sme rekonštrukciu strechy chrámu, výmenu krytiny za medený plech, výmenu okien na streche i v chráme, odvodnenie chrámu, zníženie svahu, úpravu priekopy na zvod vody, nové zvody dažďovej vody, vstup do chrámu pre imobilných veriacich, montáž elektrických ohrievacích telies, posviacka nového prestola, ošetrovanie ovocného sadu a pod.

Ďakujeme Vám a vyprosujeme do ďalších rokov života pevné zdravie, veľa síl, duchovnú vytrvalosť, veľa Božej milosti, aby ste mohli ešte dlhé roky slúžiť Bohu a Cirkvi. Vďaka patrí aj matuške Darine, ktorá je Vám oporou a nám významnou činiteľkou pri estetickom skrášľovaní chrámu.

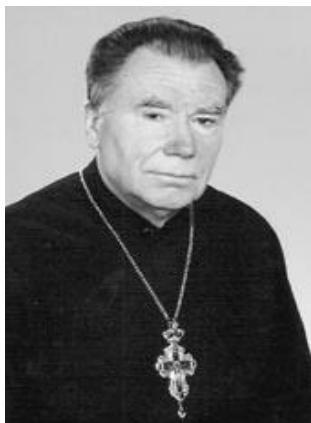
Za Vašu doterajšiu činnosť ste boli vyznamenaný Jeho Blaženosťou vладыkom Rastislavom, arcibiskupom prešovským, metropolitom českých krajín a Slovenska, právom nosenia zlatého kríža a titulom protojerej.

Pri príležitosti Vášho krásneho životného jubilea ešte raz Vám pekne ďakujeme, otec Pavol, za vytrvalú dušpastiersku starostlivosť o zverené Vám stádo.

Za svoju láskavosť, úsmev, obetavosť, milosť a dar nájsť si pre každého veriaceho plnú náruč dobrých a láskavých slov, to už vyžaduje veľa pokoja, trpezlivosti a pochoopenia. Veľmi si to vážime. Daj Vám, Bože, dlhé roky života. Modlíme sa, aby Boh upevnil Vaše sily duchovné i telesné, aby Vám pomohol do konca Vašich dní múdro sa starať o pastvu a upevnil v pastierskej službe vo vinici Christovej a doprial Vám mnoho plodných rokov na slávu našej rodnej matky Pravoslávnej cirkvi, na mnohaja i blahaja lita.

Rada a veriaci PCO Ladomirová

Silná pečať viery, Božej lásky a zmierenia

V roku 2020 si pripomenieme aj tieto výročia - osemdesiatpäť rokov od narodenia mitr. prot. Jána Jacoša, dvadsaťpäť rokov od posviacky chrámu Záštiny (Pokrova) Presvätej Bohorodičky v Sabinove a dvadsať rokov od posviacky chrámu Narodenia Presvätej Bohorodičky v Parihuzovciach.

Pred osemdesiatimi piatimi rokmi, 21. marca 1935, sa v Parihuzovciach narodil mitr. prot. Ján Jacoš. Bol dlhoročným pravoslávny kňazom a učiteľom na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove. Otec Ján, ktorý vyštudoval Pravoslávnu bohosloveckú fakultu v Prešove a Pravoslávnu duchovnú akadémiu v Petrohrade, zanechal silnú pečať viery, Božej lásky a zmierenia. Vysvätený za jereja bol v marci v roku 1963, kňazskú službu vykonával do svojho zosnutia. Vynikal láskavosťou, dobrým vzťahom k ľuďom a študentom, vládňosťou, trpezlivosťou, každému vedel poradiť a duchovne ho povzbudiť. Jeho pozitívny prístup k ľuďom pramenil z toho, že v každom človeku videl Christa. Neľahký život znášal s pokorou, pre mnohých veriacich bol otcom, priateľom a príkladom kresťanského života.

Na Pravoslávnej cirkevnej obci Sabinov pôsobil štyridsaťštyri rokov. Veľmi sa modlil, aby sabinovskí veriaci aj z okolia mali chrám. V roku 1992 pravoslávni veriaci spolu s otcom Jánom začali v náročných podmienkach výstavbu chrámu Záštiny (Pokrova) Presvätej Bohorodičky. Za veľkej účasti veriacich a duchovných z celého východného Slovenska, predstaviteľov Pravoslávnej cirkvi v Grécku aj hostí, ho 30. apríla 1995 posvätili arcibiskup prešovský a Slovenska Nikolaj a grécky metropolita z Edesy Chryzostomos. O jeho výstavbu sa značnou mierou pričínili veriaci finančnými zbierkami a prácou, významná pomoc prišla z Gréckej pravoslávnej cirkvi. Pri výstavbe chrámu

otec Ján s veriacimi ukázali, čo dokáže viera v srdci úprimného, Bohu a Cirkvi oddaného človeka. Hospodin vypočul ich prosby a tak sa veriaci tešia z chrámu a vydávajú svedectvo svätého Pravoslavia. Majú bohatý duchovný, liturgický a sviatostný život.

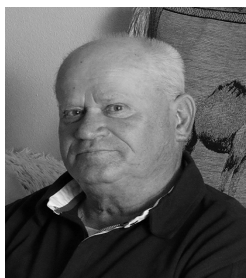
Otec Ján rád navštevoval aj novovybudovaný chrám v rodných Parihuzovciach - 23. júla 2000 ho posvätil Jeho Blaženosť Nikolaj, metropolita českých krajín a Slovenska. Bola to veľká radosť, lebo obec Parihuzovce je jednou z najmenších pravoslávnych cirkevných obcí na Slovensku. Cirkvi však dala niekoľko významných duchovných. Správca cirkevnej obce prot. Juraj Mitřík v priebehu modlitieb privítal veriacich z pravoslávnych cirkevných obcí Sabinov, Humenné, Medzilaborce, Snina, Čukalovce, Hostovice, Osadné, Pichne, Vyšná a Nižná Jablonka, Stakčín, Ublá, Klenová, Kalná Rostoka, Jalová a veriacich z ďalších obcí. Metropolita Nikolaj a otec Juraj Mitřík poďakovali darkyni pozemku Eve Jalekovej, "strojiteľem" pod vedením kurátora Andreja Horuna, kurátorom Andrejovi Andruchovi, Jánovi Biľovi, Jurajovi Jacošovi, Jánovi Cilipovi, V. Olenočinovi, všetkým pravoslávny veriacim obce a pracujúcim na chráme a tiež inoslávny za dary a prácu.

Otec Ján si veľmi vážil svoje pôsobenie na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte PU v Prešove a Pravoslávnom kňazskom seminári PU. Uvedomoval si, že výchova budúcich kňazov je veľmi zložitý proces, aby mohli vydávať pravé svedectvo viery v Isusa Christa. Dobrú prípravu mladého človeka na dušpastiersku službu považoval za najdôležitejšie, lebo ten bude vychovávať a zodpovedať za ďalšie generácie.

Mitr. prot. Ján Jacoš odovzdal svoju nesmrteľnú dušu Stvoriteľovi 9. augusta 2013.

Ján Jacoš ml.

Spomíname a nezabúdame...

Dňa 28.3.2020 po ťažkej chorobe odovzdal svoju nesmrteľnú dušu Hospodu Bohu dlhoročný člen kurátorského zboru, od roku 2006 podpredseda Rady cirkevnej obce Jarabina **Michal Strenk** vo veku 69 rokov (nar. 10. 8. 1951).

Náš drahý brat Michal bol aktívnym a verným služobníkom a pomocníkom v chráme, slúžil Bohu a cirkevnej obci. Bol pracovitým a starostlivým otcom rodiny, ktorú miloval nadovšetko. S manželkou spolu vychovali dve deti, ktoré si svojho otca vážili a ľúbili ho za to, aký bol. S láskou sa venoval aj svojmu jedinému vnukovi, ktorému vštepoval lásku k Bohu, Pravoslávnej cirkvi a úctu k ľudským hodnotám. Takmer celý život pracoval na tunajšom družstve ako svedomitý človek, ktorý neodmietol pomoc blížnemu a tým, ktorí ho o to požiadali. Pokiaľ mu to zdravie dovoľovalo, bol vždy prítomný na sv. Liturgiách v chráme.

Vyjadrujeme úprimnú sústrasť celej smútiacej rodine a ľúčime sa slovami: „*Upokoj, Hospodi, dušu usopšaho raba Tvojeho Michaila so pravednymi.*“

Vičnaja jemu pamjat!

Duchovný správca a kurátorský zbor cirkevnej obce Jarabina

Nedeľa apoštola Tomáša – Antipascha (Jerej Ivo Ozimanič).....	3
Úcta a klanenie sa Bohu v duchu a v pravde (Prot. Peter Kormaník).....	5
Viera našich slovanských osvietiteľov (Jerej Peter Dobrík).....	9
Dnes sa ľuďom otvára cesta do neba (Jerej Viktor Čabiňak).....	13
Sväté Písmo a jeho užitočnosť pre veriaceho človeka – Deviaty žalm (2. časť) (Protodiakon Ján Husár).....	15
Eucharistia a jej eschatologický charakter (Jerej Ján Pilko).....	18
Majú nekajúcní hriešnici pravdu v tom, že neexistuje večná blaženosť pre spravodlivých ani večné muky pre hriešnikov? (Spracoval: Mgr. Marek Chovanec, PhD.).....	21
Slovo útechy (Spracoval: Mgr. Mikuláš Šmajda).....	22
Asketizmus v prvotnej Cirkvi (1) (Prot. Vasyl Kuzmyk).....	26
História pravoslávnej cirkevnej obce v Komárne (Jerej Miroslav Krutský).....	29
Zo zahraničia	32
Zo života prešovskej eparchie	36
Podakovanie	38
Blahoželania a posmrtné spomienky	39

OZNAM: Týmto si vás dovoľujeme informovať, že z nariadenia ÚMR PC sú blahoželania a posmrtné spomienky s výnimkou pravoslávnych duchovných spoplatnené sumou 7 eur. Reklamy a pozvánky na zárobokové akcie (zájazdy, tábory a pod.) sú spoplatnené sumou 10 eur za pol strany a 20 eur za celú stranu.

V prípade záujmu môžete svoju reklamu umiestniť aj na našu internetovú stránku www.orthodox.sk. Cena dohodou.

Na prednej strane obálky:
Ikona Vznesenia Isusa Christa

Odkaz
sv. Cyrila
a Metoda

ЗАПОВІТ
св. Кирилла
і Мефодія

05
20

**Mesačník Pravoslávnej cirkvi
na Slovensku**

Ročník LXV/2019
ISSN 0139-9012

**S požehnaním Jeho Blaženosti Rastislava,
arcibiskupa prešovského,
metropolitu českých krajín a Slovenska**

Vydáva: Metropolitná rada
Pravoslávnej cirkvi na Slovensku

Adresa redakcie:
Bayerova 8, 080 01 Prešov

Telefón: 051/77 24 736, 0901 724 736

E-mail: ocam@orthodox.sk

Web: www.orthodox.sk,
www.ocam.orthodox.sk

Zodpovedný redaktor: Prot. Vasyl Kuzmyk
Jazyková úprava: Prot. Peter Kormaník

Vychádza 12-krát do roka.

Tlač: Tlačiareň svidnícka, spol. s r. o.
čat. Nebiljaka 121/18, 089 01 Svidník

Ročný príspevok pre jednotlivcov **6,- € +
poštovné 6,- €**, polročný príspevok pre
jednotlivcov **3,- € + poštovné 3,- €**

Účet: IBAN: **SK810900 0000 0000 96292967**

BIC: **GIBASKBX**

Objednávky na odber:

Úrad Metropolitnej rady Pravoslávnej cirkvi
Bayerova 8, 080 01 Prešov

Tel. č.: 051/7724 736

E-mail: mrpc@orthodox.sk

Každá pravoslávna cirkevná obec.

Povolené EVPT 167/2008 z 27. 11. 2008.

Číslo indexu: EV 173/08.